

BARNKONSEKVENSANALYS

PLANPROGRAM FÖR FLEMINGSBERGSDALEN

2020-02-06

BARNKONSEKVENSPANALYS

Planprogram för Flemingsbergsdalen

KUND

Stockholm Syd SBD Utvecklings AB

KONSULT

WSP Advisory

WSP Sverige AB
121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
Tel: +46 10 7225000

wsp.com

UPPDRAGSNAMN
Flemingsberg - hållbar
stadsutveckling

UPPDRAGSNUMMER
10296860

FÖRFATTARE
Hanna Ljungqvist

Annika Hammarstedt

DATUM
2019-04-17

ÄNDRINGSDATUM
2020-02-06

Granskad av
Sara Elmén

Försättsbild:
Vy över resecentrum och
stadsdelscenter, Big arkitekter
2019

INNEHÅLL

1	SAMMANFATTNING	5
2	INLEDNING	5
2.1.1	Bakgrund	5
2.1.2	Vad innebär en barnkonsekvensanalys?	6
2.1.3	Mål och syfte	6
3	METOD	6
3.1.1	Disposition	7
3.1.2	Avgränsning och osäkerheter	8
4	KUNSKAPSGRUND	8
4.1.1	Barnkonventionen	8
4.1.2	Miljöer för barn och unga	9
4.1.3	Riktlinjer förskolor och skolor	10
4.1.4	Trygghet och välmående	11
4.1.5	Vardagsliv och grönska	12
4.1.6	En inkluderande stadsdel	12
4.1.7	Citylab - Lärmiljöer	13
5	NULÄGESBESKRIVNING	15
5.1	Beskrivning av Flemingsberg från Dokument och Intervjuer	16
5.1.1	Flemingsbergs bebyggelsestruktur	16
5.1.2	Målpunkter för barn och unga i Flemingsberg	17
5.2	Tidigare genomförda dialoger	19
5.3	Platsbesök	20
6	PLANFÖRSLAGET	22
6.1	Bakgrund och beskrivning av planförslaget	22
6.1.1	Tvärförbindelse Södertörn	24
7	KONSEKVENSBEDÖMNING OCH REKOMENDATIONER	26
7.1	Trygghet och välmående	26
7.2	Vardagsliv och grönska	29
7.3	En inkluderande stadsdel	34
8	SAMMANFATTANDE REKOMMENDATIONER ÅTGÄRDSFÖRSLAG	39
8.1	Trygghet och välmående	39

8.2	Vardagsliv och grönska	40
8.3	En inkluderande stadsdel	41
9	REFERENSER	43
10	APPENDIX	45
10.1.1	Intervjufrågor	45

1 SAMMANFATTNING

I Flemingsberg, Huddinge kommun, pågår ett utvecklingsprojekt med planer för en ny stadskärna, arbetsplatser och bostäder. Projektet innefattar ett centrum med arbetsplatser och service samt ett bostadsområde, programområdet kallas Flemingsbergsdalen. Centrumområdet är tänkt att utvecklas till att bli en gemensam mötesplats för boende, verksamma, studerande och besökare. Inom ramen för utvecklingen av detta område utförs denna barnkonsekvensanalys på planprogrammet.

Bebyggelsen i Flemingsberg är idag storskalig och området är kuperat med målpunkter utspridda på båda sidor av spåret och Huddingevägen. Dessa delar upp programområdet och Visättra från Flemingsberg centrum och Grantorp, som ligger nordväst om vägen och spåret. En framtida bebyggelse kan bidra till att koppla samman dessa olika områden och bilda ett gemensamt centrum för de boende i Flemingsberg. Vidare finns det goda förutsättningar för att området utvecklas till att bli tryggare, säkrare och mer barnvänligt jämfört med idag.

Inom området kallat Flemingsbergsdalen kommer många barn och unga passera då detta kommer att bli en knutpunkt med kollektivtrafik och målpunkter. Området kan komma att upplevas som storskaligt och då merparten av bebyggelsen planeras att bli kontor kan området upplevas som tomt och öde på kvällar och helger. Att säkerställa trygga och upplysta kopplingar till och från målpunkter för barn och unga är särskilt viktigt kopplat till att ett kontorspräglat området kan förväntas bli öde under vissa tider på dygnet.

Vidare är det viktigt vid utvecklingen och programmeringen av platser att analysera Flemingsberg som en helhet och inte bara titta på programområdet. Detta för att säkerställa att nya målpunkter inte konkurrerar ut de befintliga i Flemingsberg utan istället kompletterar det befintliga och bidrar med nya typer av mötesplatser. Att placera målpunkter för barn och unga med tydliga och trygga kopplingar till omkringliggande områden kan bidra till att knyta samman Flemingsberg och skapa liv och rörelse i området.

Inom området är flertalet skolor och förskolor placerade vid gårdar eller på innergårdar. En placering intill naturområde rekommenderas framför en placering på gårdar. Placering på stängda gårdar bör undvikas. För sammanfattande rekommendationer se Kapitel 7.

2 INLEDNING

2.1.1 Bakgrund

Flemingsberg utvecklas för fullt och det byggs på fler platser i området. Idag finns det cirka 15 000 arbetstillfällen, cirka 17 000 studenter och cirka 15 000 boende inom gångavstånd från Flemingsbergs station (Stockholms läns landsting m.f. 2018).

Visionen för planprogrammet för Flemingsbergsdalen är att utveckla staden till en levande stadskärna fylld med olika målpunkter som arbetsplatser, bostäder, handel etc. Fram till 2035 planeras det att byggas 5 000 nya

bostäder och lokaler för 35 000 nya arbetsplatser. Ett av de större och prioriterade områden är Flemingsbergsdalen som ligger vid tågstationen. Här planeras det för bostäder med flera kvarter, handel, service, kontor, kultur och idrott.

Målet med Flemingsbergsdalen är att det ska vara en stadskärna som innehåller service och bli en gemensam mötesplats för boende, verksamma, studerande och besökare (Huddinge kommun, 2018). Inom ramen för denna utveckling utförs denna barnkonsekvensanalys på planprogrammet för Flemingsbergsdalen.

2.1.2 Vad innebär en barnkonsekvensanalys?

En barnkonsekvensanalys är enligt Barnombudsmannen ett verktyg för att omsätta barnkonventionen i handling och synliggöra barnets bästa. Med hjälp av barnkonsekvensanalyser kan lokala och regionala beslutsfattare arbeta systematiskt och vara försäkrade om att ett barnperspektiv finns med i besluten. Syftet är att både på kort och lång sikt förbättra barns samt ungas levnadsvillkor (barnombudsmannen, n.d.).

2.1.3 Mål och syfte

Analysen syftar till att utreda vilka konsekvenser, effekter och fördelar som den föreslagna utveckling i planprogrammet för Flemingsbergsdalen kan ge upphov till. Utredningen analyserar vad utvecklingen kan innebära för de barn och unga som bor och vistas i Flemingsberg idag och när programområdet är utbyggt.

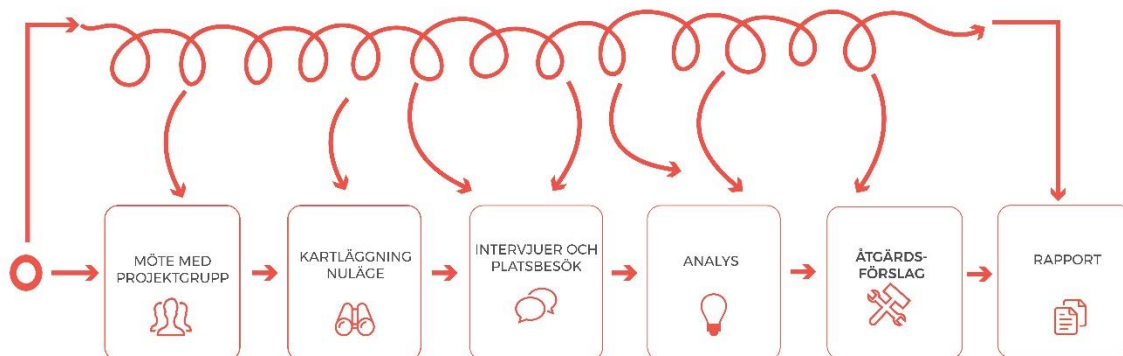
3 METOD

Att utföra en barnkonsekvensanalys (BKA) är en process som medför att flera olika metoder används. Nedan i Figur 1 visas på en övergripande nivå vilka delar processen att ta fram denna BKA har bestått i. Detta har gjorts parallellt med att illustrationsplanen utvecklats, planerna har därför utvecklats och uppdaterats under processens gång vilket har medfört att analysen har uppdaterats och anpassats utefter planförslagets utveckling.

Utgångspunkten i analysen har varit Huddinge kommuns riktlinjer för barnkonsekvensanalys. Följande moment har genomförts för att utreda nuläget för barn i Flemingsbergsdalen vilka även illustreras i figuren nedan:

- Platsbesök
- Intervjuer
- Befintligt dialogmaterial
- Kartläggning av förutsättningar och problem

BARNKONSEKVENSPANALYS - FLEMINGSBERGSDALEN

Figur 1 Process BKA

3.1.1 Disposition

Övergripande fokus i barnkonsekvensanalysen är på aspekterna **trygghet och välmående, vardagsliv och grönska** samt **en inkluderande stadsdel**.

Dessa aspekter är en indelning utifrån projektets identifierade utmaningar, mål med utvecklingen samt viktiga aspekter ur ett barnperspektiv. Efter att en kunskapsgrund med relevant bakgrundsinformation, forskning och riktlinjer presenteras följer en nulägesbeskrivning och därefter konsekvensbedömning av planförslaget. Nulägesbeskrivningen och konsekvensbedömningen är båda sorterade utefter de övergripande aspekterna, innebörden av dessa aspekter beskrivs nedan.

Trygghet och välmående

Aspekten trygghet och välmående inkluderar frågor som möjlighet för barn och unga att på ett säkert sätt kunna röra sig fritt i närområdet och utan att känna sig rädda. Bland annat inkluderas trafiksäkerhet, belysning, området under byggskedet, och hur byggnader (till exempel den planerade eventbyggnaden) kan komma att påverka barn och ungas trygghet och välmående. Även aspekter som orienterbarhet, struktur och möjligheter till rekreation och lugn på en mer övergripande nivå inkluderas. Aspekten inkluderar främst frågor på den mer övergripande skalan och en mer strukturell nivå.

Vardagsliv och grönska

Aspekten vardagsliv och grönska inkluderar frågor som tillgång till grönområden, dagsljus, lekplatser, mötesplatser och bullerförhållanden i närområdet. Hur de boende kan komma att uppleva sitt närområde och boendemiljö och vad de kommer ha tillgång till. Denna aspekt fokuserar främst på den lilla skalan, till exempel hur långt en familj har till närmaste lekplats, park eller möjlighet till rekreation.

En inkluderande stadsdel

Denna aspekt inkluderar och syftar till att överbrygga fysiska, mentala och sociala barriärer. Detta görs exempelvis genom att främja en förstärkt koppling av de delar av Flemingsberg som delas av Huddingevägen och

järnvägsspåren eller mellan Visättra och kommande Flemingsbergsdalen. Även aspekter som upplevelsen av att känna sig välkommen på en plats eller känna tillhörighet till ett område inkluderas. Denna aspekt fokuserar dels till den mer övergripande skalan men också till den mindre skalan genom exempelvis tillgång till olika typer av mötesplatser i den lilla samt i den lite större skalan.

3.1.2 Avgränsning och osäkerheter

Analysen begränsas till att inkludera barnperspektivet genom vuxnas erfarenheter och kunskaper utifrån ett barnperspektiv samt underlag i form av tidigare utförda dialoger där barn och unga varit inkluderade. Intervjuer med vuxna som arbetar och har erfarenhet av det aktuella programområdet med omnejd och/eller har arbetat med barn har genomförts för att stärka och fånga upp barnperspektivet.

De tidigare utförda dialoger som inkluderas i analysen har inkluderat barn och unga som har kopplingar till programområdet, dock inte med någon koppling till den planerade utvecklingen som föreslås i planprogrammet. Detta begränsar utredningen till att inkludera barnperspektivet men inte barnens perspektiv kopplat till konsekvensanalysen av planprogrammet. Därför föreslås ytterligare utredningar i ett senare skede för att inkludera och fånga upp barnens perspektiv på planerna.

4 KUNSKAPSGRUND

I detta kapitel sammanfattas relevanta teorier och fakta som berör barn och unga ur olika perspektiv. Underlaget har utgjort en utgångspunkt och använts som ett analytiskt ramverk vid utförandet av intervjuer, analyser och framtagande av åtgärdsförslag.

4.1.1 Barnkonventionen

Sverige ratificerade 1990 FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen. Barnkonventionen innehåller rättigheter som varje barn har och gäller alla upp till 18 år som bor eller vistas i ett land oavsett legal status (Unicef n.d.). Regeringen har lämnat förslag om att göra Barnkonventionen till svensk lag, vilket föreslås träda i kraft den 1 januari 2020 (regeringen.se n.d.).

Barnkonventionen innehåller totalt 54 artiklar som tillsammans utgör en helhet. Av dessa finns fyra mer grundläggande och vägledande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn, vilka kan ses i figuren nedan.

Figur över de fyra grundläggande principerna i Barnkonventionen

4.1.2 Miljöer för barn och unga

Barn och unga har olika behov och förutsättningar. Vid utveckling av miljöer för barn och unga bör därför hänsyn tas till att olika grupper och individer inte uppfattar sin omgivning på samma sätt. Barns behov skiljer sig också åt mellan olika åldersgrupper och på individnivå (Göteborgs stad, 2017).

Göteborgsmodellen (Göteborgs stad, 2017) hänvisar till en rysk psykolog, Leo Vygotskij, som påvisar fyra antaganden om människan; att hon är social, påverkas av de verktyg hon använder för att förstå världen, att lärandet alltid sker i ett sammanhang och att var och en stimuleras av att finna egna lösningar. För att skapa en stimulerande miljö för fler personer bör därför miljöer vara varierande och stimulera olika sinnen och behov. Vidare läser barn av omkringliggande miljöer och en sliten fysisk miljö medför en ökad otrygghet för barn jämfört med en väl omhändertagen offentlig miljö (Länsstyrelsen Blekinge län, 2007). Offentliga miljöer bör därför innehålla en variation av uttryck och vara väl omhändertagna vilket skapar möjligheter för möten mellan generationsgränserna.

Huddinge kommun skriver i enlighet med ovan i sitt *Lekprogram* (2013, s6) att *"Ett bra lekrområde ska erbjuda en varierad och spännande miljö med möjlighet till olika sinnesupplevelser. Genom en målmedveten planering nås en större variation av lekplatsernas utbud av karaktärer och innehåll. Det är önskvärt att varje lekplats får en egen speciell identitet."* [...] *Småbarnsföräldrar som lever sina liv i närmiljön har stort behov av sociala kontaktpunkter och trivsamma miljöer medför att det känns trevligt att stanna längre på platsen. Att det finns sittplatser vid lekplatsen är mycket viktigt för att vuxna ska kunna möta andra vuxna. En vacker, gestaltad miljö visar att platsen är omhändertagen och viktig."*

En plats där barn vistas kan och bör innehålla många funktioner och kvaliteter. Både lek och vila bör uppmuntras. Förutsättningar för ordnad lek behövs samtidigt som vissa platser gärna får lämnas orörda för att stimulera fantasin. Större barn och ungdomar kan också ha behov av att kunna dra sig undan. Platsens estetik påverkar också dess värde och en sliten och eftersatt miljö kan skapa obehagskänslor.

Vidare är det viktigt att platser för lek har goda ljudförhållanden och tillgång till både sol och skugga, så att barnen själva kan välja var de vill vara. Den tidigare Skolöverstyrelsen angivit att dagsljusfaktorn bör vara minst 2 % över undervisningsytan (Boverket, 2019). Det är också önskvärt med en ljudnivå om högst 50 dBA (ekvivalentnivå dagtid) på de delar av gården som är ämnade för lek, reaktion och pedagogisk verksamhet (Boverket, 2015).

Lek och rörelse är viktigt för barns utveckling. Att leka är något som barn gör naturligt och något de gör hela tiden och överallt. Genom leken lär barnen känna sig själva och sin förmåga att hantera olika situationer, det vill säga också förmågan att hantera risker i omgivningen. Barn söker sig ofta till spännande platser. De vill pröva sin förmåga i rörelse och lek och lära sig nya moment och tar då också egna risker. Det är skillnad mellan att ta en medveten risk och att utsättas för en fara som man inte uppmärksammar eller förstår. Det är omöjligt att bygga bort alla risker i miljön, men det gäller att bygga så att farorna signaleras och blir så tydliga att också barnen uppfattar dem och blir medvetna om riskerna. Det viktiga är att ha ett barnperspektiv med sig vid fysisk planering för att säkerställa att den byggda miljön blir så bra som möjligt för barn (Boverket, 2011).

Utmanade och spännande topografier är attraktivt för barn, det ger också impulser till rörelser. Höjdskillnader är en tillgång enligt Boverket (2015) vilket kan tas tillvara på genom att skapa rumslighet och fysiska utmaningar i form av trappor, ramper, släntar, murar och utsiktsplatser och lågpunkter. Höjdskillnaderna stimulerar barnen och bjuder in till rörelse. Vegetation stimulerar lek och täta buskar och naturlika planteringar är viktiga inspel där ett lågt buskträd kan bli en perfekt klätterlek. Rumssammanhang, vegetation, höjdskillnader och lekredskap som integreras i öppna och slutna ytor kan skapa ett attraktivt lekområde med många möjligheter (Boverket, 2015).

4.1.3 Riktlinjer förskolor och skolor

Det finns olika riktlinjer för hur och var skolor/förskolor och friytor ska placeras och utformas. Flera kommuner tar fram egna riktlinjer utifrån forskning och platsens förutsättningar och behov, nedan följer Boverkets (2018a) allmänna riktlinjer och rekommendationer.

Lokalisering av skolor och förskolor

"En vanlig planeringsprincip är att kommunen försöker lokalisera skolor och förskolor i närheten eller i anslutning till parker och grönområden för att kunna använda dessa som kompletterande friytor. En del kommuner anger dock att det uppstår konflikt med parkförvaltning som måste bekosta det ökade slitaget. En annan typ av lokaliseringsprincip handlar om närhet till kollektivtrafik." (Boverket, 2018b). Vidare lyfter också Boverket vikten av att ha förskolor placerade nära hemmet, dagens riktlinjer för avstånd till lågstadiet kan vara 2 km, vilket kan jämföras med rekommendationerna från 1970-talet som då var 500m (Boverket, 2019).

Friytor

"För förskolor, skolor och fritidshem årskurs F-6 bör friytan placeras i direkt anslutning till förskolan, skolan eller fritidshemmet och barnen och eleverna bör själva kunna ta sig mellan byggnaden och friytan. För skolor årskurs sju till nio bör friytan placeras i direkt eller i nära anslutning till skolbyggnaden" (Boverket, 2018a).

Vid bedömningen av om friytan är tillräckligt stor bör hänsyn tas till både storleken på friytan per barn och till den totala storleken på friytan. Ett rimligt mått på friyta kan vara 40 m² per barn i förskolan och 30 m² per barn i grundskolan. Forskning visar att den totala storleken på friytan helst bör överstiga 3000 m². [...] Friytan bör vara så rymlig att det utan svårighet eller risk för omfattande slitage går att ordna varierande terräng- och vegetationsförhållanden. I bedömningen av storlek och kvalitéer kan även

ingå tillgång på och tillgänglighet till närliggande lekområden, parker och grönområden, bollplaner, idrottsplaner, bad och naturområden för orientering, skidåkning och exkursioner. [...] Friytan bör kännetecknas av varierande terräng – och vegetationsförhållanden, goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet.” (Boverket, 2018a). I planprogrammet är målsättning 20 kvm friyta per förskolebarn och 15 kvm friyta per grundskolebarn samt minst 2000 kvm totalt per förskola eller skola då området är i ett stationsnära läge inom en utpekad tät regional stadskärna.

Vidare är vikten för utomhuspedagogik något som lyfts i flera forskningsartiklar. De Laval skriver (2014:26) *”Med utomhuspedagogik skapas mer rörelseintensiva lär- och lekmiljöer i förskola och skola, betydelsen av detta stöds av flera vetenskapliga studier som fokuseras i våra relationer till den fysiska utomhusmiljön. [...] Barn och ungdomar får idag inte tillräckligt med motion och naturlig rörelse. Eftersom våra barn och elever tillbringar en stor del av dagen »stillasittande« i förskola och skola, spelar både förskolans och skolans sätt att arrangera lärsituationer en viktig roll i utvecklingen av barns hälsa och förmåga att lära.”* Vidare står det “[...] finns exempel på förskolemiljöer, inte minst i tättbebyggda områden där alla tillfällen tas tillvara att göra busk- och trädbevuxen yta tillgänglig för barnen med möjlighet att trampa upp egna stigar. Där är barnen ute mer eftersom miljöerna lockar till det. Den relativa solexponeringen blir låg eftersom mycket av leken försiggår under och emellan buskar och under trädkronor, samtidigt som den fysiska aktiviteten ökar.” (de Laval 2014:34). Det är därför viktigt att ha en grön varierande utemiljö med tillgång till både skuggiga och soliga platser för lek och rörelse.

4.1.4 Trygghet och välmående

Trygghet handlar om upplevelsen och känslan av hur det är att vistas på en plats. Hos barn och unga kan flera faktorer påverka upplevelsen av trygghet. Parametrar som bidrar till ökad otrygghet kan exempelvis vara slitna offentliga ytor, dålig belysning, stökig och skräpig miljö, dålig orienterbarhet, nya och främmande inslag eller människor som bryter mot sociala normer och beter sig annorlunda (Freeman & Tranter, 2011).

Upplevelsen av otrygghet är ofta sammankopplad med en viss plats, känslan kan komma från egna erfarenheter, andra erfarenheter, rykten, personliga relationer eller inlärda föreställningar (Boverket, 2010). Generellt upplevs en plats mer otrygg när det är mörkt ute och om platser är ödsliga. När det kommer till trygghet i den byggda miljön och stadens rum är orienterbarhet och god översikt en viktig del (Göteborgs stad, 2017). Att kunna hitta och orientera sig i den byggda miljön samtidigt som man ser vilka som rör sig i rummet och vad som finns där ökar tryggheten.

Hur väl omhändertagen den offentliga miljön är påverkar också upplevelsen av trygghet. Vidare medför publika och öppna verksamheter med fönster mot gaturummet en ökad upplevelse av trygghet, till exempel så skapar bibliotek, restauranger och kaféer, en större trygghetskänsla än slutna fasader. Även öppna bostadsgårdar som är sammankopplade med gatan utanför kan bidra till en ökad trygghetskänsla (Göteborgs stad, 2017).

4.1.5 Vardagsliv och grönska

Barn och unga uppfattar ofta sin omgivning på ett annat sätt än hur vuxna uppfattar sin omgivning varför hänsyn måste tas till barn och unga när man utformar den offentliga miljön. (Göteborgs stad, 2017). Utomhusmiljöer och grönska är viktiga aspekter för barn och unga, inte minst ur ett hälsoperspektiv. Huddinge kommun lyfter följande i en rapport ”*Alla barn har rätt till lek i en stimulerande och trygg miljö. Leken är viktig för barnets sociala, motoriska och mentala utveckling. Att utomhuslek är hälsofrämjande är väldokumenterat. Varierade miljöer tilltalar fantasin och ger olika sinnesupplevelser. Forskning visar att barn som har tillgång till lek i gröna miljöer är friskare, mer stresståliga och mindre allergi- och infektionskänsliga.*” Huddinge kommun (2013, s5). Vidare är närhet en viktig komponent ur ett barnperspektiv då ”*barn leker i den närmaste omgivningen oavsett om miljön är avsedd för lek eller inte.*” [...] Ett riktvärde bör vara att i barnrika områden ska de flesta nå en kommunal lekplats inom 500 meter från sin bostad. Huddinge kommun (2013, s5).

Barn vistas alltmer inomhus. Inomhusmiljön med leksaker och apparater skapar en attraktiv miljö som lockar barn att stanna inne. Samtidigt betonas idag betydelsen av att barn är fysiskt aktiva för sin hälsa, sitt välbefinnande, sin kreativitet och för sin sociala, fysiska och mentala utveckling. I takt med att städer förtätas är det därmed viktigt att det görs plats för barn utomhus där de kan leka och vistas under den fria tiden efter förskola och skola (Boverket, 2011). Huddinge kommun (2013, s.6) skriver i Lekprogrammet att ”*Rörelselek har också stor betydelse för balans och motorik. Lekplatser bör innehålla inslag som tränar barnens balansförmåga och fysik. Folkhälsomålet ökad fysisk aktivitet bör så mycket som möjligt understödjas av de offentliga lekplatserna.*”

Boverket (2018a) skriver följande gällande utomhusmiljöer och hälsa. ”*Det finns samband mellan en friytas kvalitet och utevistelse. Ju högre kvalitet en friyta har, i form av grönska och väl planerade lekytor, desto mer tid spenderar barn utomhus. Utomhusleken kan också bidra till bättre kunskapsinhämtning och mentalt välbefinnande genom stressreducering och återhämtning. På svenska förskolor har utomhuslek på rymliga och gröna gårdar visat sig ha samband med bättre nattsömn, välbefinnande, viktkontroll och koncentrationsförmåga hos barnen.*”

En spännande och utmanande topografi är attraktiv och viktig eftersom den ger impulser till rörelse och lek. Vegetation är en av de viktigaste byggstenarna i en levande, föränderlig och rik utemiljö som stimulerar lek och bidrar till en god utevistelse. Vegetation, företrädesvis täta buskage eller naturlika planteringar, är också en av de viktigaste platserna för lek. En tät flerskiktad vegetation skapar en bra lek- och vistelsemiljö på en relativt liten yta.” (Boverket, 2018a)

4.1.6 En inkluderande stadsdel

Flemingsberg delas upp i två delar av järnvägsspåret och Huddingevägen som korsar området. Dessa skapar en barriär genom Flemingsberg, både en fysisk och mentalt. Att Flemingsberg upplevs som två delar, Flemingsberg och Visättra skapar en social barriär inom Flemingsberg och delar upp befolkningen. I Utvecklingsprogrammet för Flemingsbergs (2018) står det

följande om hur området påverkas av barriäreffekterna och hur utvecklingen bör ske för att överbygga dessa effekter.

"För att utveckla en långsiktigt hållbar stadskärna finns även ett behov av att överbygga såväl fysiska som sociala barriärer både inom stadskärnan och mellan stadskärnan och dess omland. Idag utgör större vägar och järnvägen fysiska barriärer som gör det svårt för fotgängare att passera centrala delar. Det finns även stora sociala barriärer mellan boende och verksamma inom stadskärnan samt mellan invånare inom kärnan och i dess omland. Det saknas gemensamma mötesplatser samt ett samlande centrum dit alla har en anledning att ta sig. Andra utmaningar i den fysiska miljön är svår topografi, buller, brist på parkeringar, en storskalighet i befintliga institutionernas byggnader samt avsaknad av vattenytor." (Stockholms läns landsting et.al. 2018:16)

I Stockholms stads sociotophandbok (2002) beskrivs hur barn och unga använder sin närmiljö och hur större vägar uppfattas som barriärer för barn och unga.

"Slutsatser av samtliga barnenkäter är att det finns fyra typer av lekmiljöer som är viktiga för innerstadsbarnen, vilket också bekräftas av de långa samtalsintervjuerna med barn:

- *Den egna gården och skolgården*
- *Parkleken och den särskilt iordningställda lekparken*
- *Den stora parken (>5 ha)*
- *Det stora friområdet utanför stadsdelen (>50 ha)*

Enligt barnenkäterna stämmer i princip den uppskattning om att gator och vägar med mer än 8000 fordon /dygn utgör barriärer för barn. Dessa trafikstråk och deras gatukorsningar finns ofta med som förslag på förbättringsåtgärder från barnenkäterna. I övrigt återkommer rädsla för missbrukare och missnöje med hundbajs och skräp. Exempel på förbättringsförslag är roligare större lekplatser och lekställningar, mer vatten, fler isbanor, mer djur och bättre odlingsmöjligheter." (Stockholm stad, 2002:27-28)

4.1.7 Citylab - Lärmiljöer

Citylab är ett certifieringssystem för hållbar stadsutveckling som är organiserat av Sweden Green Building Council (SGBC). Till stöd för certifieringen finns Citylab Guide som beskriver hur stadsutvecklingsprojekt ska arbeta med hållbar stadsutveckling utifrån 17 fokusområden, varav ett fokusområde är lärmiljöer som har varit utgångsläge för barnkonsekvensanalysen.

"Skolor och förskolor ska finnas i tillräcklig utsträckning i närområdet och utformas med goda inom- och utomhusmiljöer, som en grund för barns inläring och utveckling, samt vara hållbart integrerade i stadsmiljön via trygga och säkra skolvägar. Barn tillbringar en stor del av sin uppväxt i de miljöer som byggs för utbildning och pedagogisk verksamhet, från förskoleåldern till gymnasiet. Dessa miljöer behöver erbjuda mycket goda kvaliteter - både inomhus och utomhus - för att skapa en hälsosam, trygg, studiefrämjande, rekreativ och kreativ lärmiljö. Frågor om buller, luft och

dagsljus ska integreras i planeringen. Miljöer som gynnar livslångt lärande är också viktigt att beakta i planeringen.”

GUIDE-PUNKTER

1. *Det bör finnas ett aktuellt underlag samt prognoser för elevantalet i området och i närliggande stadsdelar, samt en plan för hur förändringar i stadsdelens barnpopulation ska hanteras.*
2. *Skolor kan med fördel placeras mellan olika stadsdelar – med hänsyn till en socialt blandad elevsammansättning – för att motverka segregationsstrukturer.*
3. *Villkoren för ett livslångt lärande bör beaktas vid planering av stadsdelen genom analys av behoven av att skapa lokaler för vuxenutbildningar, filialer till högskola och universitet, branschkluster, samt kunskapsutveckling vid science parks, samverkansplattformar och liknande.*
4. *Skolverksamhet, inklusive gårdar för utevistelse, bör lokaliseras med hänsyn till buller, luftföroreningar, lukt och dagsljusinfall.*
5. *Tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse bör finnas i anslutning till förskola och skola.*
6. *Utformning av skolgårdar och liknande friytor bör ske i samråd med unga genom dialog, med hänsyn till Barnkonventionen.*
7. *Skolverksamhet, i synnerhet förskolor, bör ha tillgång och närhet till kvalitativa grönytor.*
8. *Barn och ungdomar bör i så stor utsträckning som möjligt kunna gå eller cykla till och från förskola och skola.*
9. *Skolor och förskolor bör placeras och utformas med särskilt fokus på säkra och trygga skolvägar samt även för att underlätta för hållbara transporter.*
10. *Skollokaler, skolgårdar, skolparkeringsplatser etcetera bör samutnyttjas genom utvidgad beläggning över dygnet, för att bli en resurs för invånare i området, med hänsyn till trygghet och säkerhet.*
11. *Avståndet mellan skola och hållplats för kollektivtrafik bör inte överstiga 400 meter.*

12. *Ytbehov för följande verksamheter och funktioner bör beaktas: förskolor, grundskolor, gymnasieskolor, skolgårdar och idrottsverksamheter. Utgångspunkten gäller principer för utformning och placering i projektområdet, med hänsyn till angränsande byggd miljö.*
13. *Projektområdets offentliga platser såsom grönområden, parker och offentliga rum (inom- och utomhus) bör erbjuda goda miljöer för inlärning.*
14. *Skollokaler, skolgårdar, skolparkeringsplatser etcetera bör ha tillfredsställande utomhusbelysning (se även Fokusområde 10 Ljus).*
15. *För de delprojekt som innefattar byggnader rekommenderas till exempel byggnadscertifieringarna Miljöbyggnad, BREEAM, LEED, Green Building, Svanen och WELL.*

(Citylab Guide, version 3, 2019:72)

5 NULÄGESBESKRIVNING

Nedan beskrivs Flemingsberg idag med fokus på programområdet. Beskrivningen av området delas upp i tre delar, först beskrivs Flemingsberg utifrån relevanta dokument, information från Huddinge kommuns hemsida, tidigare genomförda analyser kompletterat med beskrivningar från intervjuer genomförda med tjänstepersoner på Huddinge kommun. Därefter beskrivs området utifrån tidigare genomförda dialoger som behandlar området med omnejd. Slutligen beskrivs Flemingsberg idag utifrån ett platsbesök genomfört inom ramen för denna BKA.

Denna information utgör en utgångspunkt i fråga om hur området föreslås att utvecklas med det nya programförslaget och ligger till grunden för konsekvensbeskrivningen. Utifrån detta nuläge genomförs analysen i syfte att fånga upp och lyfta vad som kan komma att förbättras och tillskapas men också vilka konsekvenser detta kan medföra. Nedan visas en karta över Flemingsberg med fokus på det berörda området.

Figur 2 Karta över delar av Flemingsberg

5.1 BESKRIVNING AV FLEMINGSBERG FRÅN DOKUMENT OCH INTEVRJUER

Nedan beskriv Flemingsberg idag utifrån tidigare genomförda dokument kompletterat med beskrivningar från intervjuade tjänstepersoner.

5.1.1 Flemingsbergs bebyggelsestruktur

Flemingsberg ligger i Huddinge kommun, söder om Stockholm. Den största delen av bebyggelsen i Flemingsberg är uppförd under 1960–1970 talet under miljonprogramsåren. Strukturen är storskalig med flera trafikseparerade bostadsområden uppförda under dessa år, servicen är främst koncentrerad till området runt tågstationen samt i Flemingsbergs centrum. Det finns god tillgång till grönområden och kollektivtrafik i form av pendeltåg, fjärrtåg och busstrafik. Järnvägsspåret samt storskaliga trafiklösningar skapar dock en barriär genom området vilket delar upp Flemingsberg i två delar (Huddinge kommun 2015).

I området finns, utöver bostäder, arbetsplatser, Södertörns högskola, och Huddinge sjukhus. Dessa samt Flemingsberg centrum är belägna på nordvästra sidan av spåret. På sydöstra sidan om spåret ligger bostadsområdet Visättra. De som bor i Flemingsberg upplever att det finns en skillnad i identitet mellan de två områdena som skiljs åt av järnvägsspåret och Huddingevägen (Huddinge kommun, 2015).

Vid genomförd intervju av tjänsteperson lyftes bland annat entrén till pendeltåget, som ligger under spåret, som en otrygg plats. Speciellt

ingången under regulatorbron påpekas som otrygg i och med att den ligger intill en storskalig parkeringsplats, vilket kan ses i Figur 3 nedan. Hela området kring ICA lyftes som otryggt då det finns flertalet oprogrammerade ytor och få bostäder där, ytorna är därför tidvis folktomma och öde vilket skapar otrygghet. Även den så kallade Ko-tunneln lyftes som en plats som skulle kunna vara otrygg, med en viss tveksamhet om när på dygnet och i vilken grad den faktiskt upplevs som otrygg. Även gångvägen och stigarna mellan stationsområdet upp till Visättra genom skogsdungen upplevs som otrygga. Det finns flertalet genvägar till Visättra som är mörka, tomma och känns otrygga, "då det inte finns så många ögon där".

I Huddinge kommuns (2015) kartläggning av friytor i Flemingsberg lyftes flertalet otrygga punkter inom programområdet. Dessa presenteras i figuren nedan och är markerade med en röd stjärna, se Figur 3. Merparten av de markerade platserna ligger utanför programområdet. Detta kan bero på att barnen inte vistas inom programområdet och därför inte pekar ut otrygga platser inom detta område. Vissa ytor kring programområdet är markerade som otrygga och delvis trygga. En stor del av kommentarerna som kopplats till kartan behandlar frågor kopplat till underhåll och belysning men även att det upplevs som stökigt och läskigt.

Figur 3 Karta över trygghet, Huddinge kommun (2015:13) Programområdet är ungefärligt markerat i rosa.

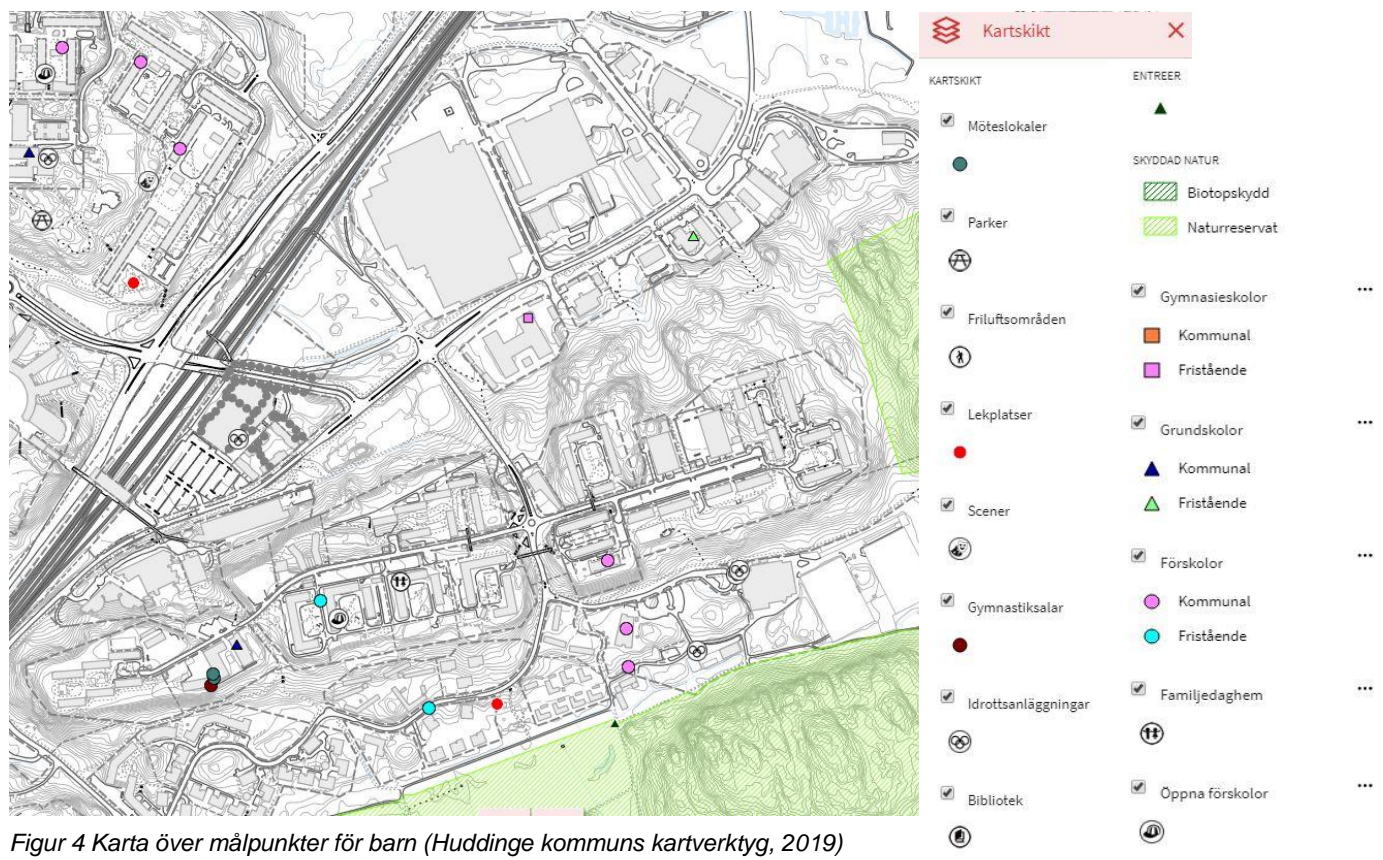
5.1.2 Målpunkter för barn och unga i Flemingsberg

De målpunkter för barn som finns intill programområdet idag är bland annat Visättravallens förskola, förskolan Ladan, förskolan Korallen, förskolan Backen, Förskolan Kvarnängen, Visättraskolan, Internationella Engelska skolan Huddinge, Visättra sportcenter, Visättras naturlekplats och områdets grönområden. Även Flemingsbergsparken är en målpunkt för barn i området,

denna är dock belägen nordväst om spåret. I utkanten av Visättra ligger Visättra IP vilket är en idrottsplats och mötesplats för barn och unga. Här finns fotbollsplan, lekplats, frisbeegolfbana och motionsspår. Området är lättillgängligt med en närliggande busshållplats, parkeringsplatser och flertalet gång- och cykelvägar som kopplar samman idrottsanläggningen med omkringliggande områden (Huddinge kommun, 2015).

Det finns flertalet lekparker i Flemingsberg, dock pekar Lekplatsprogrammet (Huddinge kommun, 2013) ut delar av Flemingsberg som ett bristområde när det kommer till att nå en lekpark inom 500 m från hemmet. Programmet påpekar att 1380 barn, 54 % av barnen i Flemingsberg, saknar tillgång till lekplats inom 500 meter. Denna undersökning är dock från 2013 varför en uppdaterad analys bör utföras inom ramen för utvecklingen av Flemingsbergsdalen.

I Figur 4 ses en karta över områdets målpunkter för barn idag. Som kartan utvisar så finns det få målpunkter inom programområdet. Engelska skolan samt fristående gymnasieskola finns inom den delen av programområdet som ska utvecklas till bostadsområde. Även stationsområdet, gymnasiet och Flemingsbergshallen är målpunkter för barn och unga. Inga lekparker eller andra målpunkter för barn är identifierade inom området.

Figur 4 Karta över målpunkter för barn (Huddinge kommuns kartverktyg, 2019)

Vid intervju med projektmedlem lyfts det att det i dagsläget är få målpunkter för barn inom programområdet. "Inte många målpunkter för barn idag, då stora delar är industriområde. Men Engelska skolan är en målpunkt och att man rör sig igenom området för att komma till stationen. Från Grantorp och Solgård går barnen själva genom programområdet för att ta sig till Flemingsberg eller Visättra. Barn cyklar själva i området, från Engelska

skolan ser man barn gå själv till och från skolan. Oklart hur många som rör sig med cykel till och från skolan.” Gällande om det finns skillnader mellan olika årstider kopplat till hur barn och unga rör sig i området svarade den intervjuade att ”säsongspecifika platser finns inte riktigt, det är inte så mycket som är anpassat för barn inom området.”

Vidare lyfts det i intervjun att det också finns få målpunkter för ungdomar i området. *”Visättra har inte så mycket platser för dom, utan mer kommersiella platser.”* Idag finns det två mötesplatser för ungdomar i Flemingsberg, dels Flemingsbergs fritidsgård Ungzon i Flemingsbergs centrum och Visättras fritidsgård Panncentralen. Dessa kommer under hösten 2019 flytta hela sina verksamheter till Fleminghallen vid stationen. Fleminghallen i Flemingsbergsdalen är ett kultur- och fritidshus där det kommer finnas bibliotek, ungdomsverksamhet, utställningsytor och möjligheter att idrotta.

Flytten av ungdomsgårdarna lyfts i intervjun då det kommer innebära att en samlingsplats och mötesplats för ungdomar från hela Flemingsberg tillskapas inom programområdet. *”Finns både för- och nackdelar med att samla ihop ungdomsgårdarna. Bra att signalera gemensam plats, då Visättra och Grantop inte möts annars. Hela programområdet handlar om att knyta ihop Flemingsberg. Det är en signal om förändring i Flemingsberg, att det istället ska ses som en stadsdel som man tillhör gemensamt.”*

5.2 TIDIGARE GENOMFÖRDA DIALOGER

”Stora byggnader och mer butiker och restauranger, men också flygande bilar” (Huddinge kommun, 2016b)

Nedan följer en sammanställning av tidigare utförda dialoger från 2016 till 2017. Dialogerna har behandlat Flemingsberg under olika tider och med olika syften. Några dialoger har inkluderat barn och unga och innefattar därför barnens perspektiv. Andra utförda dialoger som presenteras nedan har inkluderat både barn, unga och vuxna och innefattar därför både barnens perspektiv och synpunkter med ett barnperspektiv.

Tillskapande av målpunkter och aktiviteter

En stor del av önskemålen som har tagits upp under dialogtillfällena berör tillskapandet av nya målpunkter, aktiviteter och ställen att hänga för barn och unga. Speciellt samlingsplatser och aktiviteter under sommaren berörs vid flertalet dialoger. Detta kan bero på att merparten av dialogerna hölls under vår och försommar men det kan också bero på att många som bor i området inte har råd eller möjlighet att åka på semester eller ha ett sommarställe. De spenderar därför sommarmånaderna i området och saknar mötesplatser och aktiviteter för varmare dagar.

Fler barn och unga tog upp att de önskar fler platser att samlas och leka på. En person sa följande *”Mer barnvänliga platser och lekmöjligheter, framförallt gungor, men även rutschbana, vattenlek/plaskdamm, studsatta/trampolin, linbana, små lekstugor, små bord och stolar, parkourpark, låna cykel eller skateboard)”. En annan person sa under samma dialogtillfälle ”Parklek, något bemannat (ställe att köpa glass, 4H-gård). Det finns redan många barn och ungdomar i området idag och när det byggs kommer många fler använda parken. Alla kommer inte iväg på somrarna, måste finnas ett bra*

ställe att umgås på.” (Huddinge kommun, 2016a, s12). Aktiviteter som är anpassade för ungdomar efterfrågades också vid ett dialogtillfälle, några av förslagen som togs upp var bio, badhus och fotbollsplan men också caféer och möjlighet till extrajobb. *”Bland ungdomar poängteras behovet av natt/kvällsöppna caféer eller restauranger, samt möjligheten för ungdomar att få arbeta i butiker, caféer etc.”* (Tengbom, 2017b).

Aktiviteter anpassade för både unga och äldre lyftes vid flera dialogtillfällen, nedan följer två exempel *”Bland Flemingsbergs invånare och de som arbetar och studerar här finns ett stort intresse för att möjliggöra fler aktiviteter i stadsdelen, både för unga och äldre, och man påpekar att det finns behov av lokaler för föreningslivet och andra publika anläggningar. [...] Bland ungdomar efterfrågas främst simhall och en ungdomsgård och/eller kulturaula för dans- och musikverksamhet. Även ett fotbollslag för tjejer efterfrågas, då många känner att de inte passar in i andra lag i Huddinge”* (Tengbom 2017a s.7). Vidare lyfts också gungor, ställen att hänga, plaskdamm och utescen. En person lyfter *”Mindre barn kommer gilla vattenleken. Åker till Fittja på sommaren till en plaskdamm där.”* (Huddinge kommun, 2017).

Mötesplatser för ungdomar

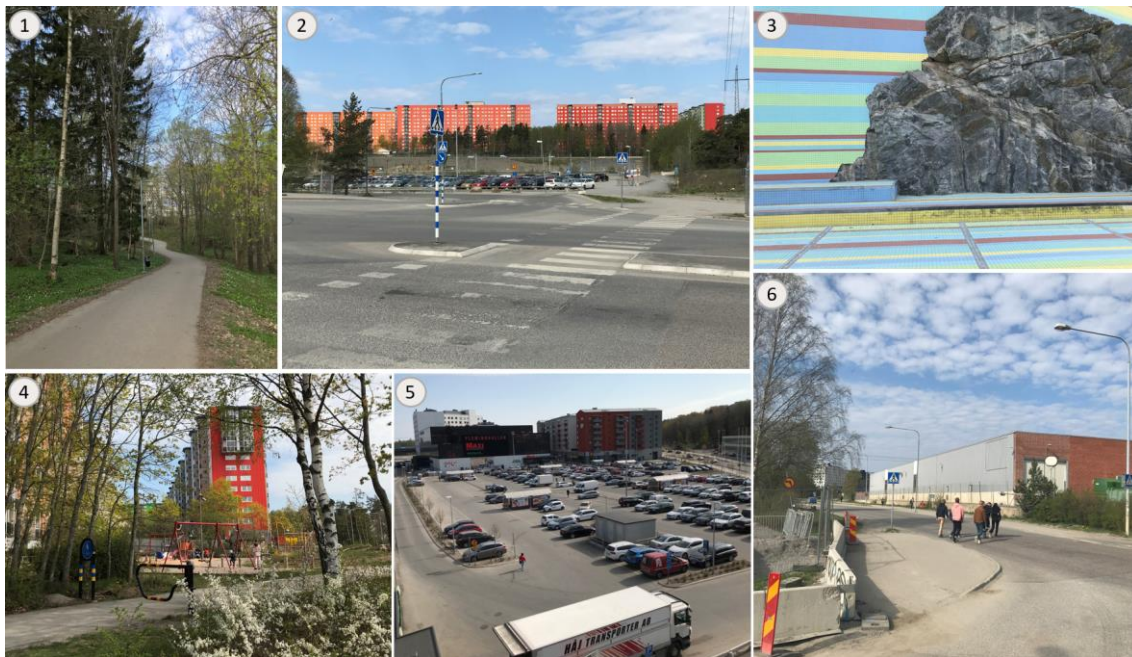
I dialogen har personal på Ungzon intervjuats, en person säger följande, *”Scen med musik vore roligt, han nämner referensen Vårby Gård där man kan spela musik fram till klockan 22. Ray säger att det alltid varit mycket dans i Flemingsberg, stort intresse bland både killar och tjejer trots att det inte finns någon kurs, ungdomarna håller på själva i dansstudion på Ungzon, skulle nog gärna uppträda på scenen i parken. Mycket musik också, flest killar men några tjejer också. Några är riktigt bra och satsar, är i studion varje dag och turnerar runt och uppträder. Fotboll är också populärt.”* (Huddinge kommun, 2017)

En sammanfattande analys från en av dialogerna lyfte att de som bor i området är stolta över sitt område men de efterfrågar fler konstgräsplaner då den som finns i dagsläget används mycket. *”Ungdomsgrupperna känner lokal stolthet och smyckade bland annat picknick-borden med sitt postnummer ‘141’, ‘FMP’ och ‘F-town’. Husen i området avbildades också av flera grupper med schabloner. [...] Merparten av ungdomar och barn vi pratat med tar upp att dom önskar att grusplanen gjordes om till konstgräsplan, att det blir kö till konstgräsplanen som finns längre bort (som för övrigt är i behov av upprustning).”* (Huddinge kommun 2016a, s23) En positiv framtidstro lyftes vid ett annat dialogtillfälle *”Barnen hade en stark framtidstro på Flemingsberg.”* (Tengbom, 2017b)

5.3 PLATSBESÖK

Platsbesöket genomfördes april 2019 tillsammans med representanter från kommunen. Syftet var att undersöka hur den befintliga miljön ser ut och kopplingar från Flemingsbergsdalen till kringliggande områdena Visättra och Grantorp.

Platsbesökets fokus var på aspekterna **trygghet och välmående, en inkluderande stadsdel** samt **vardagsliv och grönska** och innefattade områdena markerat i Figur 6 nedan.

Figur 5 Foton från platsbesöket, april 2019

Bildtabell

1. Gångstråk från Visättra till stationen	4. Gångväg in mot Grantorp
2. Övergångsställe från skolområdet	5. Utblick från stationen
3. Visättra togs scen	6. Övergångsställe Regulatorvägen

Figur 6 Inventerat område

Vid platsbesöket bekräftades det att det inte finns några målpunkter för unga idag i Flemingsbergsdalen förutom Engelska skolan och Yrkesskolan. Regulatorvägen som går förbi skolan saknade bitvis trottoar och upplevedes inte som trafiksäker. Både elever och lärare valde att gå längst med bilvägen vid platsbesöket, vilken varken är anpassad för gångtrafikanter eller cyklister. Vägen är trafikerad av tung trafik till och från verksamheterna i området vilket medför en ökad upplevelse av otrygghet.

Under platsbesöket berättade kommunens representanter att de befintliga fritidsgårdarna kommer ersättas med en gemensam lokal i Fleminghallen vid pendeltågsstationen. Hit kommer även ett biblioteket från Flemingsbergs centrum flytta. Syftet med flytten är att tillskapa ytterligare en mötesplats för barn och unga i området.

Flera av gångstråken och stigarna som inventerades under platsbesöket från Visättra saknar fullgod belysning och upplevdes som otrygga. Det finns inte heller sittplatser längs vägen till stationen, där barn och unga kan stanna upp och vila eller möjlighet för spontantlek, idag är det bara en transportsträcka. Generellt består området av flera småstigar som boende har skapat. Terrängen är kuperad och består av höjdskillnader som gör det jobbigt för vissa att transportera sig till fots eller med cykel.

I Grantorp byggs det nya bostäder och en ny förskola. Där finns också Flemingsbergsparken vilken är park som har byggts om och nyinvigdes i juni 2019. Med parkens utveckling hoppas kommunen att fler från Visättra ska besöka Grantorp. Parken består av naturpark och anlagd park, den är funktionsindelad och används främst av barn. Gavelgången som går genom parken är ett aktivt stråk med flertalet aktiviteter för barn och unga och möjlighet till olika sportaktiviteter. Närliggande förskolor, skolor, målpunkter som odlingslådor samt bostäderna gör att ytan är befolkad och social. I trappan ner mot centrum hänger många unga.

6 PLANFÖRSLAGET

6.1 BAKGRUND OCH BESKRIVNING AV PLANFÖRSLAGET

Det planförslag som konsekvensbedöms presenteras i Figur 7. Då framtagandet av ett planförslag är en iterativ process kan förslaget komma att ändras och analyseras därför på en övergripande nivå. Området delas upp av en planerad spårväg som går genom området och förser området med kollektivtrafik. Denna ska gå längs med den nuvarande Regulatorvägen. Skolor och förskolor är utspridda över området och presenteras i Figur 9. Utöver den utveckling som kommunen planerar inom programområdet planerar Trafikverket en tvärförbindelse norr om programområdet. Sträckningen invid programområdet kan ses i Figur 10 där också en mer ingående beskrivning kring planerna presenteras.

I Figur 8 kan planerade målpunkter och platsbildningar inom området utläsas. Exempelvis så planeras en sporthall, markerad som *Sportstorget*, i östra delen av området och en eventlokal, invid markeringen för *Evenemangstorget* på planen, planeras söder om Regulatorvägen. Dessa planerade aktivitetslokaler samt skolor och förskolor kan komma att bli

målpunkter för barn och unga och är därför inkluderade i konsekvensbedömningen.

Figur 7 Planförslag, Big Arkitekter 2019

Figur 8 Stråk och platser inom planförslaget, Big Arkitekter 2019

I Figur 9 presenteras den planerade lokaliseringen av skolor och förskolor inom området. Denna karta ligger till grund för konsekvensbedömningen av lokalisering och utformning av skolor och förskolor.

Figur 9 Skolor och Förskolor markerade inom programområdet, Big Arkitekter 2019

6.1.1 Tvärförbindelse Södertörn

Parallellt med utvecklingen av Flemingsbergsdalen planerar Trafikverket att bygga en ny väg tvärs över Södertörn, kallad Tvärförbindelse Södertörn, se Figur 10 nedan (Trafikverket.se, 2018). Det är en ny väg samt en ny gång- och cykelväg, som går mellan E4/E20 vid Vårby backe i Kungens kurva, via Flemingsberg till väg 73 vid trafikplats Jordbro i Haninge kommun.

Tvärförbindelsen planeras att gå i tunnel under Flemingsbergsskogen men att komma upp vid Flemingsbergsdalen, se Figur 11, i Trafikplats Solgård. Leden kommer därmed att gå över mark mellan Flemingsbergsdalen och villaområdet Solgård.

Figur 10 Planeras sträckning förbi Flemingsberg, källa: trafikverket.se

Figur 11 Bild från trafikverkets VR-animering på Trafikplats Solgård, källa: trafikverket.se

På flera ställen längs sträckan planerar Trafikverket att bygga passager både över och under den nya vägen för att göra det lättare för djur och människor att röra sig fritt i området (ekodukter och landskapsbroar). Huruvida en sådan passage planeras mellan Flemingsbergsdalen och Solgård framkommer ännu ej av planerna. Den planerade tvärförbindelsen kommer att gå mellan den nordöstra delen av Flemingsbergsdalen och Solgård. Här finns utöver en möjlig koppling mellan de två bostadsområdena också en viktig koppling till Flemingsbergs våtmark. Den planerade tvärförbindelsen kommer att bilda en barriär mellan Flemingsbergsdalen och Solgård samt till våtmarkerna.

7 KONSEKVENSBEDÖMNING OCH REKOMENDATIONER

Nedan följer en konsekvensbedömning av planförslagen ur ett barnperspektiv. Konsekvensbeskrivningen är sorterat utefter de tre aspekterna analysen är uppbyggd kring, vilket är **trygghet och välmående, vardagsliv och grönska** samt **en inkluderande stadsdel**

7.1 TRYGGHET OCH VÄLMÅENDE

Aspekten trygghet och välmående inkluderar frågor som möjlighet för barn och unga att röra sig fritt och tryggt i sitt närområde.

Trygghet

Barn känner sig tryggast vid entréer och uteplatser, i sin närmiljö där det är mycket liv och rörelse. De ytor som planeras för barn i området kan kompletteras med olika typer av aktiviteter vilket möjliggör för interaktion mellan olika åldersgrupper och bidrar till ökad aktivitet och därmed ökad trygghet.

På en övergripande nivå kan den planerade utvecklingen av området tänkas förbättra tryggheten då utvecklingen bidrar till mer liv och rörelse på platsen. Flera platser kring stationen och inom den planerade bebyggelseutvecklingen innefattar otrygga områden och punkter, vilka presenteras i nulägesbeskrivningen. Dessa beskrevs som mörka, folktomma och ödsliga och frågor som dåligt underhåll och skräpighet lyftes, vilket för många barn och unga förknippas med otrygghet. Vid ombyggnationen kommer dessa aspekter antagligen att byggas bort vilket innebär att området kommer att upplevas som tryggare.

Målpunkter

En viktig aspekt vid tillskapandet av målpunkter för barn och unga är att säkerställa trygga kopplingar mellan boendeområden och målpunkter. En målpunkt som ligger på andra sidan av spåret från programområdet är Flemingsbergsparken, dit vissa barn och unga kan komma att ta sig själva till och från. Det är därför av vikt att säkerställa säkra och trygga gång- och cykelvägar mellan Flemingsbergsdalen och parken. Vidare bör det också säkerställas trygga och säkra gång- och cykelvägar till och inom Flemingsbergsdalen. Detta görs genom att tydliggöra skillnader mellan olika sektioner i trafiken, tillskapa god överblickbarhet och orienterbarhet.

Det finns goda förutsättningar för barn och unga att självständigt ta sig till och från de större parkerna som planeras inom programområdet då de ligger inom bostadsområdet. Det som bör säkerställas är att Regulatorvägen inte utgör en barriär mellan de två delarna av utvecklingsområdet utan att dessa knyts ihop på ett tydligt och säkert sätt. Flertalet trygga och säkra kopplingar måste säkerställas för att detta ska kunna uppnås. Dessa bör ha god belysning och ligga längst aktiva stråk som kantas av öppna och levande fasader för att öka tryggheten.

Ungdomar uppskattar ofta ytor som vuxna inte använder, ytor som kan upplevas som fria, neutrala och utanför den vuxna kontrollen. Dessa ytor ses ibland som mellanrum och lyftas inte som mötesplatser eller målpunkter. Det är därför viktigt att säkerställa att det finns en variation av målpunkter i

området. Även oprogrammerade mellanrum som ungdomar kan känna är deras yta, en yta där de kan träffas utan krav på att betala eller köpa något.

Trafiksäkerhet/Spårvagn

Om den planerade spårvägen genomförs på Regulatorvägen, se illustration över Regulatorvägen i Figur 12, är det av vikt att trygga och säkra övergångar tillskapas. Gränssnitten mellan de olika transportslagen bör tydliggöras för att även yngre ska kunna uppfatta de olika trafikslagens färdväg.

Figur 12 Vy över Regulatorvägen, Big arkitekter 2019

Hållplatser för spårtrafik och buss bör placeras så att det finns goda möjligheter för barn och unga att lätt ta sig till och från målpunkter. Dels till skolor och förskolor men också till parker och idrottsverksamheter. Hållplatsernas utformning och placering bör, utöver aspekten närhet till målpunkter, också placeras så att de är väderskyddade och upplevs trygga. Detta kan tillskapas genom god belysning, bra överblickbarhet och orienterbarhet. En placering som innebär att hållplatsen övervakas exempelvis av bostäder eller flera verksamheter som har varierande öppettider, också på kvällar och helger, bidrar även till ökad trygghet. Gena och trygga vägar från bostadsområdena till hållplatserna är också av vikt för att öka tillgängligheten och tryggheten.

Vidare bör säkra skolvägar tillskapas till och från alla skolor och förskolor. I dagsläget saknas trottoarer och säkra övergångsställen till Engelska skolan, se Figur 13 nedan. Alla kopplingar till och från skolor och förskolor bör ha säkra och separata gång- och cykelvägar. Den så kallade "Kotunneln" är en viktig länk mellan Grantorp och Flemingsbergsdalen och en möjlig skolväg för boende i Grantorp. Det är därför viktigt att beakta trygghetsaspekterna i passagen så barn och unga kan passera genom tunneln tryggt och säkert.

Enligt planförslagets placering av skolor och förskolor är vissa placerade invid mindre vägar markerade som 'playstreet' och/eller vid en park. Detta skapar möjligheter för säkrare och tryggare skolvägar. I planförslag är en av

skolorna placerade intill Kvarnängsvägen med ett bakomliggande grönområde. Denna placering medför en säker och nära koppling till ett större grönområde vilket ger flertalet mervärden för skolorna. En trygg och säker koppling från bostadsområdet över Regulatorvägen bör dock säkerställas samt över Kvarnängsvägen.

Ytan markerad som 'playstreet' antas innebära att barn ska kunna leka på ytan. Inom dessa områden är det viktigt att tydligt markera med färg och/eller markbeläggning när ytan för lek upphör och övergår till gata. Övergången behöver kommuniceras tydligt så att både barn uppfattar att zonen är slut och att bilförare ska vara uppmärksamma över lekande barn. Det är viktigt att definiera vad 'playstreet' innebär och vad det betyder för den kommande fysiska planeringen.

Figur 13 Skolväg till Engelska skolan

Den raka sträckningen av Regulatorvägen medför en risk för att fordon kör med högre hastighet än rekommenderat. En medveten utformning krävs för att säkerställa att hastigheten hålls nere, speciellt under skoltid och när barn och unga behöver korsa vägen.

Under genomförandetiden krävs det överväganden och planering kring transporter och trafikflöden genom området. Detta för att säkerställa

tryggheten för de barn som går på Engelska skolan samt andra barn och unga som rör sig till och i området. Vidare bör hänsyn tas till de som flyttar in i tidigare etapper av utbyggnaden så att trafiksäkerheten är hög även under genomförandefasen.

Skala och struktur

Merparten av bebyggelsen i Flemingsberg är idag storskaligt, vilket även den planerade bebyggelsen kommer att bli enligt planförslaget. Det är därför viktigt att tänka på orienterbarheten och upplevelsen av området, med särskilt fokus på barnögonhöjd. En viktig del är att kunna se vilka som rör sig i rummet och samtidigt kunna orientera sig i den byggda miljön. Att inkludera smitvägar och tillskapa rumslighet av mindre skala kan bidra till en ökad trygghet i barnens närmiljö.

En stor del i upplevelsen av trygghet är att kunna hitta hem, detta tillskapas genom att till exempel kvarter och byggnader har olika uttryck och en varierande karaktär. Genom att använda den offentliga miljön och utformningen med god belysning, träd och möbler kan den storskaliga bebyggelsen brytas ner och en mänsklig skala kan skapas. Den offentliga miljön bör innehålla en variation av uttryck och vara väl omhändertagna vilket skapar möjligheter för möten mellan generationsgränserna.

Stråket mellan Resecentrum till de planerade bostäderna är storskalig och riskerar att upplevas som ödslig, speciellt efter kontorstid. Det är därför viktigt att det finns något som leder till liv och rörelse även efter kontorstid. Att arbeta med aktiva fasader längst Regulatorvägen och säkerställa trygga, ljusa och tydliga stråk kan också bidra till att barn och unga känner sig trygga.

7.2 VARDAGSLIV OCH GRÖNSKA

Aspekten välbefinnande och grönska innefattar frågor som ljusförhållanden, bullerförhållanden, tillgång till grönområden, lekparker, orienterbarhet och möjlighet till spontanlek.

Målpunkter

Att ha tillgång till både större och mindre målpunkter i sitt närområde är en viktig aspekt för barn och unga. Att själv kunna ta sig till viktiga målpunkter är en del i att kunna nyttja och använda sitt närområde. Speciellt småbarnsföräldrar och yngre barn nyttjar sitt närområde i stor utsträckning och förflyttar sig inte lika långt som andra grupper. Det är därför viktigt att komplettera området med fler målpunkter som mindre parker och möjligheter att leka och vila i hela området. En variation av målpunkter är att föredra i området för att säkerställa att olika gruppers behov kan tillgodoses. Vid utformning av parkerna i området bör därför en variation av lekplatser för yngre barn och möjligheter till sport och mötesplatser för äldre barn inom närområdet säkerställas. Dessa bör vara utspridda inom programområdet och finnas i varierande skala och med en varierande karaktär och uttryck, inte bara koncentreras till de två större parkerna i område.

En plats där barn vistas behöver innehålla många funktioner och kvaliteter. Förutsättningar för ordnad lek behövs samtidigt som vissa platser gärna får lämnas orörda för att stimulera fantasin. Kopplingarna mellan programområdet och omkringliggande natur och grönområden behöver stärkas för att skapa möjligheter för barn och unga att ha tillgång till mer fri

lek i örörd natur. Den planerade Tvärförbindelsen kommer att skapa en stor barriär mellan bostadsområdet och de närliggande våtmarkerna, vilket annars hade kunnat vara en tillgång för barnen i området i form av lekyta och naturupplevelse. För att minimera barriäreffekterna bör flera och goda entrémöjligheter till våtmarksområdet och naturreservatets tillskapas för att öka tillgängligheten till naturområdena. Vidare bör även bullerutredningar utföras samt de insatser som krävs för att tillskapa en god vistelsemiljö vid naturområdena och minska påverkan från tvärförbindelsen.

Utformningen och storleken på lekområden påverkar i vilken grad barn spenderar tid utomhus och leker varför stor vikt bör ligga i utformning och programmering av dessa ytor. När parker och ytor för barn ska utformas bör barn, unga samt pedagoger som arbetar med målgruppen inkluderas för att säkerställa att olika aspekter fångas upp.

I en genomförd intervju med tjänsteperson påpekades det att de idag har riktlinjen minimum 300 m till lekplats, 500 m stadsdelpark. Det rekommenderas därför att göra en GIS-analys kopplat till lekplatser för att säkerställa tillgången till lekpark och stadsdelsparker i området.

Vidare är det viktigt att det finns målpunkter inom området som stimulerar till lek och aktivitet under årets alla årstider. Vid flera dialoger togs det upp att vattenlek är något som saknas i Flemingsberg och att många familjer åker till andra områden, under varma somrardagar, där det finns plaskdamm. I Flemingsbergsparken har det tillkommit vattenlek sedan dialogerna genomfördes, dock är det i form av duschar. En plaskdamm kan därför vara en målpunkt att komplettera med inom området. Att tillskapa rumslighet i parken med aktiviteter för olika åldersgrupper och olika årstider stimulerar till lek och rörelse. En kulle kan användas som pulkabacke under vintern och bidra till topografiskillnader i leken under sommaren.

Sammantaget behöver parkerna i området vara av varierande skala och typ, programmerade för barn och unga i olika ålder. Genom att bevara naturliga miljöer och grönska kan en variation av programmerade grönområden och mer örörd natur skapas. Användande av ekosystemtjänster (EST) och grönytefaktor för allmänplatsmark (GYF-AP) kan vara bra hjälpmedel där bland annat ätbara träd och buskar lyfts som positiva inslag.

Skolor och förskolor

Vid placering av skolor och förskolor finns en rad aspekter att ta hänsyn till och att överväga. En trafiksäker miljö för barnen måste åstadkommas samtidigt som det måste finnas möjlighet att lämna och hämta barn och leveranser. I täta stadsmiljöer kan en målkonflikt uppkomma mellan närheten till skola och förskola för de boende i området och möjligheterna till stor friyta. Att placera förskola i anslutning till park eller grönområdet menar Boverket (2018b) är en vanlig planeringsprincip då det kan komplettera förskolans friyta. Detta kan dock medföra att en konflikt mellan allmänhetens och förskolans behov uppstår samt ett ökat slitage på närområdets grönytor.

För att barn ska få tillräckligt med yta att röra sig på och möjlighet till varierande sinnesupplevelser rekommenderas det att följa Boverkets riktlinjer med 40 kvm friyta per barn i förskolan och 30 kvm per barn i grundskolan samt en totalyta på minst 3000 kvm. I planprogrammet är målsättningen 20 kvm friyta per förskolebarn och 15 kvm friyta per grundskolebarn samt minst 2000 kvm totalt per skola eller förskola då området är i ett stationsnära läge

inom en utpekad tät regional stadskärna. En mer begränsande friyta kan dels medföra ett ökat slitage på friytorna men även på närliggande grönområden om dessa behöver användas som komplement.

Flera mindre friytor som inte är sammanhängande istället för en stor kan enligt Boverket (2015) påverka barns möjligheter att utveckla lek och socialt samspel. Begränsad friyta kan också medföra limiterad möjlighet till utomhuspedagogik, begränsningar i leken och negativa konsekvenser på barn och ungas hälsa genom mer stillasittande och mindre lek och rörelse. Friytans innehåll, utformning och möjlighet till lek och rörelse är en viktig parameter för att motverka negativa konsekvenser. En väl utformad friyta som bjuder in till lek med en varierad och kreativ miljö kan vara bättre än en större enformig yta. Friytan behöver vara varierande med möjlighet till både mer ordnad och fri lek för att stimulera till lek och rörelse.

Det är också viktigt att säkerställa bra dagsljus och möjligheter för skugga, både på gårdar och i parker. Denna aspekt är ytterst viktig att ta hänsyn till tidigt i processen för att kunna bevara större träd och andra skuggbildande element som redan finns i området och skapar skuggytor. Vid mindre ytor är det viktigt att säkerställa en tät flerskiktad vegetation vilket skapar en bra lek- och vistelsemiljö. Utöver fördjupade ljusstudier bör även bullermätningar genomföras vid placering och utformning av skolor och förskolor för att säkerställa goda förhållanden.

I planförslaget är två förskolor placerade i bottenplan med friytan på den stängda gården. Detta medför ofta att gården får sämre ljud- och ljusförhållanden jämfört med en friliggande byggnad. Vidare kan det också skapa en konflikt mellan de boende i huset och förskolan då gården blir ianspråktagen av förskolan och därmed inte tillhör de boende i huset. Innergården bör istället vara till för de boende i huset, både barn och vuxna, och vara en grön och varierande mötesplats för de boende. Närhet till större naturområden är att föredra varför lokaliseringen av förskolor intill grönområdena har en mer ändamålsenlig placering.

För att säkerställa goda förhållanden för förskolorna norr om Regulatorvägen rekommenderas, istället för placering på innergård, en placering av förskola i friliggande byggnader intill grönområden. På en övergripande nivå rekommenderas en lägre exploatering så att solljus når områdets innergårdar samt mer grönyta och möjlighet till friliggande förskolor. Även om förskola/skola i park inte är att föredra på grund av ökat slitage på parkerna rekommenderas en placering intill de större parkerna framför placeringen på innegårdarna. Detta då nackdelarna med placering av förskola i en stängd gård innebär större negativa konsekvenser för både boende och barn än de negativa konsekvenserna som medför vid en placering i park. Placering i parken kan, vid varsam utformning och inplacering, bidra till att skapa rumslighet och bidra till ökad aktivitet i parken under dagen. Placeringen skulle också medföra goda ljud- och ljusförhållanden för förskolan. Innergårdarna i byggnaderna där förskola 1 och 2 är placerade enligt planförslaget skulle då istället tillhöra de boende i bygganden.

Placeringen av en större friliggande skola i sydvästra delen, längst med Kvarnängsvägen har goda möjligheter att skapa en bra skolmiljö. Denna placering innebär närhet till kollektivtrafik, större grönområden och kan bidra till att stärka kopplingen mellan Visättra och det nya området.

Sammantaget är en placering av förskolor och skolor intill naturområde att föredra framför en placering på gårdar, placering på stängda gårdar bör undvikas. Placeringen av förskolorna mot Visättra är bra så länge gårdarna placeras på en separat yta så att inte konflikt mellan bostadsgårdar eller park uppstår. Vidare är det av vikt att förskolegårdar och skolgårdar har utomhusytor där det finns möjlighet att vara och leka i både sol och skugga. En varierad terräng skapar möjlighet till både ordnad och fri lek, genom att blanda programmerade ytor för ordnad lek och oprogrammerade ytor för spontanlek främjas olika typer av lek. Skuggytor och naturliga grönområden skapas bäst genom bevarande av träd och vegetation varför hänsyn till gårdarna behöver tas tidigt i processen.

Idrott och lekplatser

I den föreslagna strukturen finns det få ytor för spontanlek och sport, utöver den markerade ytan på gatan, kallad playstreet på planen. De två större parkerna kan erbjuda möjlighet till lek och sport om ytorna programmeras så att detta tillåts. Storskaligheten i parkerna behöver brytas ner och en rumslighet bör skapas för att erbjuda olika typer av aktiviteter och mötesplatser. Även kopplingen och tillgången till fri- och spontanlek i skogsområden kan förstärkas med upplysta gångvägar så att skogen tillgängliggörs. Att säkerställa smitvägar och gena kopplingar mellan bebyggelseområdet och naturen ökar tillgången för barn och unga till naturen. En trygg ekodukt eller sociodukt över den planerade tvärförbindelse stärker kopplingen till våtmarkerna och naturområdena och ökar tillgängligheten till naturområdet för de boende i Flemingsbergsdalen.

En variation av mötesplatser inomhus för barn och unga som fritidsanläggningar, idrottsplatser och bad behöver finnas i området. En sportanläggning är placerad i östra delen av programområdet, markerad som Sporttorget. Om spårvagnen inte realiserar behöver tillgängligheten till Sporttorget beaktas, så att även barn och unga i Grantorp kan ta sig till området, även de som inte har bil. Det är också viktigt att beakta belysning och trygghetsaspekter till och från Sporttorget då det finns risk att området kan bli ödsligt efter skoltid om spårvagnen inte passerar området.

Solstudie

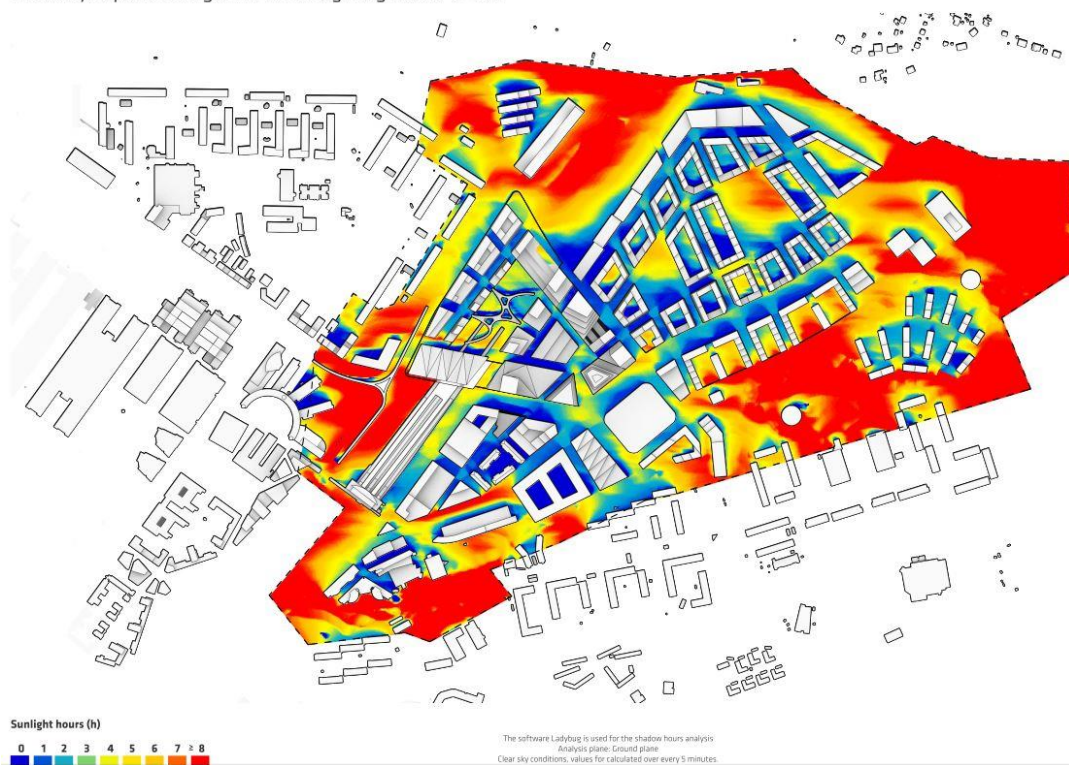
Solstudien visar att flera gårdar, grönområden och mötesplatser i området kommer att ha dåliga ljusförhållanden. För barn är det viktigt med både tillgång till solljus och skuggplatser under dagen, så att barnen själva kan välja var de vill vara. På soliga platser inom programområdet bör träd bevaras och grönska planteras för att tillskapa naturliga skuggplatser och möjlighet till vila i skuggan.

Flera förskolegårdar och högstadiet är placerade så att de, enligt solstudien i Figur 14 Solstudie mars, Big arkitekter 2019 och Figur 15 nedan, har noll timmar solljus under mer än halva året, vilket inte kan ses som en god miljö för barn. Boverket menar att barn, det vill säga byggnader för förskolor och skolor, behöver högre dagsljusfaktor än andra. Dagsljusfaktorn både inomhus och utomhus för barn och unga bör säkerställas när det kommer till utformning och placering av skolor och förskolor inom området. Genom att placera verksamheterna i friliggande hus intill grönområde och natur eller till

exempel sänka våningstalet i illustrationsplanen kan ljusförhållandena förbättras. Lägre våningstal tillför också en mer mänsklig skala i området.

Sunlight hours - 21st of March, without roofs

The analysis plane is on ground with a regular grid size $\leq 2\text{m}$

Figur 14 Solstudie mars, Big arkitekter 2019

Sunlight hours - 21st of December, without roofs

The analysis plane is on ground with a regular grid size $\leq 2\text{m}$

Figur 15 Solstudie december, Big arkitekter 2019

Buller och vind

Bullerstudie samt vindstudie rekommenderas att ta fram för att studera mikroklimatet i området. Barn och unga vistas mycket i sin närmiljö varför de påverkas, ofta i större grad än andra grupper, av miljöerna runt och i närheten av sin boendemiljö. Mikroklimatet runt barn och ungas hem och målpunkter är därför aspekter som är viktiga att inkludera och studera ur ett barnperspektiv varför vidare analys inom denna aspekt rekommenderas.

Insatser för att analysera och minska negativa effekter i form av bullerstörningar och partikelutsläpp av den planerade Tvärförbindelsen norr om programområdet bör genomföras. Detta för att minimera eventuella negativa konsekvenser och säkerställa goda ljud- och luftförhållanden.

7.3 EN INKLUDERANDE STADSDEL

Denna aspekt inkluderar och syftar till att överbrygga fysiska, mentala och sociala barriärer genom att främja en förstärkt koppling mellan de delar av Flemingsberg som delas upp av Huddingevägen och järnvägsspåren.

Målpunkter

Vid tillskapande av målpunkter för barn och unga samt för att minska barriärer i området är det viktigt att analysera Flemingsberg som en helhet och inte bara titta på programområdet. För att lyckas tillskapa en bra helhet är det viktigt att inte konkurrera ut andra målpunkter i Flemingsberg utan istället komplettera med nya målpunkter av en annan typ i området. Vid

utvecklingen av området behöver de fysiska barriärerna beaktas då de delar upp olika områden, vilket medför att vissa delar av Flemingsberg är mindre tillgängliga än andra. Tidigare utredningar visar också att topografin i området förstärker de sociala barriärerna som har identifierats mellan olika bostadsområden. Det är därför viktigt att säkerställa att det är enkelt att ta sig till och runt i utvecklingsområdet för att öka tillgängligheten. Speciellt fokus bör ligga på gång- och cykelkopplingar för att göra det enkelt för barn och unga att röra sig fritt inom hela Flemingsberg.

En målpunkt för barn och unga som ligger intill programområdet är Flemingsbergsparken, på andra sidan av spåren och Huddingevägen. En liknande mötesplats men med annan programmering som kompletterar de som finns i Flemingsbergsparken bör tillskapas inom programområdet, exempelvis med aktiviteter under andra årstider eller med fokus på en annan åldersgrupp. Mötesplatsen kan attrahera andra grupper och bidra till att minska de sociala barriärerna.

Placeringen av en sådan mötesplats kan med fördel vara lokaliserad inom det nya området med tydliga kopplingar till överdäckningen, Grantorp och Visättra. Detta för att boende inom andra områden ska känna att den är lättillgänglig och tillhör hela Flemingsberg, inte bara det nya bostadsområdet. Vid utformning av en sådan mötesplats bör barn, unga och pedagoger från omkringliggande bostadsområden inkluderas för att fånga upp olika perspektiv och intressen. Parken skulle då kunna bli en mötesplats för hela Flemingsberg och stärka kopplingarna mellan Grantorp, Visättra och det nybyggda området i Flemingsbergsdalen.

Vidare kan våtmarkerna i områdets norra del bli en målpunkt i området för barn och unga i Flemingsbergsdalen. Då Tvärförbindelsen förväntas skapa en fysisk barriär mellan Flemingsbergsdalen och Solgård kommer kopplingen mellan områdena att försvagas. För att stärka kopplingarna mellan de båda områdena och möjliggöra för barn och unga att själva röra sig mellan bostadsområdena bör en sociodukt eller ekodukt tillskapas.

Området är en kollektivtrafiknod och många barn och unga i Flemingsberg passerar här under olika timmar på dygnet, även kvällstid, se Figur 16. Området behöver därför vara tryggt och inbjudande under dygnets alla timmar, inte bara under kontorstid. Detta kan främjas genom att skapa ett område som innehåller en blandning av bostäder, service, kontor och mötesplatser. Att inkludera platser för kultur, sport, bibliotek och fritidsaktiviteter stimulerar till föreningsliv och aktivitet för barn och unga. Området blir då mer levande också efter kontorstid vilket bidrar till en ökad

trygghet samt att området kan bli en mötesplats för barn och unga från båda sidorna av Flemingsberg.

Figur 16 Vy över resecentrum och stadscenter, Big arkitekter 2019

Placeringen av kulturhuset inne i den östra delen av det planerade bostadsområdet kan medföra att barn och unga från andra områden inte upplever att det hör till dem. För att skapa en mötesplats för barn och unga i hela Flemingsberg bör kulturhuset lokaliseras närmare överdäckningen och det centrala torget så att boenden från olika områden känner sig välkomnade och tillhörighet till kulturhuset.

Vid tillskapande av en gemensam ungdomsgård för Visättra, Flemingsberg och Grantorp är det av vikt att olika grupper som vill besöka ungdomsgården känner sig trygga till och från mötesplatsen. Det behöver därför tillskapas upplysta och överblickbara vägar till och från ungdomsgården. Vidare behövs det säkerställas att områden för undangömt häng inte skapas genom att tillskapa god överblickbarhet och en tydlig fysisk struktur. Idag finns flera smitvägar mellan Visättra och stationsområdet som upplevs som otrygga. Dessa kopplingar behöver stärkas för att knyta ihop Visättra med Flemingsbergsdalen. På en övergripande nivå behöver kopplingen mellan Visättra och resten av Flemingsberg stärkas för att skapa ett naturligt flöde samt minska barriärerna mellan Grantorp och Visättra genom trygga och säkra stråk.

En samlokalisering av olika typer av verksamheter som har öppet olika tider på dygnet kan bidra till ökat liv och rörelse under dygnet, vilket också bidrar till ökad trygghet. Det är därför av vikt att säkerställa att området närmast pendeltågsstationen innefattar andra typer av verksamheter utöver kontor, för att skapa liv på platsen också efter kontorstid. Den planerade eventbyggnaden skulle kunna samnyttjas och användas till kultur, sport och

nöjeshus med en park och/eller lekpark på taket. Det skulle kunna bli en gemensam mötesplats för boende i de olika områdena och bidra med liv och rörelse i området.

Skolor och Förskolor

Skolor och förskolor kan bidra till att koppla samman det planerade området med Visättra genom att bli en gemensam mötesplats, även efter skoltid om gårdarna prioriteras och innehåller målpunkter som bollplan eller andra aktiviteter. Den planerade skolan mellan Visättra och Flemingsbergsdalen kan på så vis bli en gemensam mötesplats som kopplar samman områdena. Tillräckligt med yta på skolgårdarna främjar på så vis inte bara skolbarnens fysiska aktivitet under skoldagen utan kan också bidra till att barnen möts efter skoltid på ytan för att leka på skolgården eller spela fotboll.

Skolgårdarna är något som behöver prioriteras och ges tillräckligt med utrymme för att dels motverka intressekonflikter mellan till exempel boende invid en park och skolbarn som inte har tillräckligt med skolgård. Att säkerställa barnens tillgång till grönyta bidrar också till hälsa och välmående hos barnen.

Högstadieskolan som är lokaliserad mellan det planerade området och Grantorp kan även den komma att koppla samman det nya området med Grantorp. På så sätt kan placeringen bidra till att stärka kopplingarna inom Flemingsberg och integrera stadsdelarna med varandra.

Skala och struktur

När det kommer till att koppla samman det nya området till omkringliggande områden är det viktigt att tillskapa en sammanhängande skala och struktur så att naturliga flöden kan uppstå och barriärer motverkas. Genom att koppla an skalan till omkringliggande områden kan de olika delarna upplevas som mer sammankopplade och inkluderande, se illustration över området i Figur 17. Detta bidrar till att minska upplevelsen av 'vi och dem' och istället bli en del av den befintliga bebyggelsen. För att skapa trygga och inkluderande stråk för barn och unga behöver bebyggelsen i området öppna upp sig utåt och ha en både lägre och mer uppdelad skala. Genom att både våningstalen bli lägre och kvarteren mindre bildar inte bebyggelsen en vägg för förbipasserande och boende i Visättra och området kan öppna upp sig utåt.

Figur 17 Areal vy där skalan kan utläsas, Big arkitekter 2019

Tillskapande av gena vägar, inte bara inom Flemingsbergsdalen, utan även upp mot Visättra kan stärka kopplingarna ytterligare. Vid platsbesöket identifierades stigar från bostadsområdet ner mot det som ska utvecklas till att bli business centrumet. Dessa kopplingar kan stärkas för att skapa en mindre, mer barnvänlig, skala.

Storskalighet kan också medföra att ytorna och platserna mellan husen kan upplevas som mörka, icke-välkomnande och otrygga. Denna upplevelse kan bli än mer påtaglig för barn varför det är viktigt att skalan bryts ner på olika sätt. Detta kan till exempel göras genom bearbetade detaljer och entréer i en mindre mer barnvänlig skala samt placera målpunkter på platser som är mer välkomnande och trygga.

Sammantaget bör målpunkter för barn och unga placeras med tydliga och trygga kopplingar. En stor del av utvecklingsområdet ligger kring och intill resecentrum varför många kommer att cykla och gå genom området. Det är därför viktigt att säkerställa aktiva fasader och ha trygga, upplysta och gena kopplingar till omkringliggande bostadsområden. Placering av skolor och förskolor mellan olika bostadsområden bidrar till att områdena integreras med varandra och tillför gemensamma mötesplatser för de boende. En sociodukt eller ekodukt kan minska barriäreffekterna som den planerade tvärförbindelsen kan förväntas skapa mellan bostadsområdena. Vidare bör den offentliga miljön innehålla en variation av uttryck och vara väl omhändertagen för att bryta ner den storskalighet som finns och planeras inom området och tillföra en mänsklig skala.

8 SAMMANFATTANDE REKOMMENDATIONER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Utifrån de konsekvenser och rekommendationer som beskrivs i tidigare kapitel följer här sammanfattande åtgärdsförslag för den fortsatta planeringen. Åtgärdsförslagen grundar sig på resultat från intervjuer och platsbesök samt utifrån analysen av planförslagets konsekvenser.

8.1 TRYGGHET OCH VÄLMÅENDE

- Planera för samutnyttjning av skol- och förskolelokaler för ökad trygghet samt säkerhet.
- Tydliggör gränssnitten mellan de olika transportslagen för att yngre ska kunna uppfatta de olika trafikslagens färdväg.
- Säkerställ säkra skolvägar och separata gång och cykelvägar till och från förskola och skola.
- Definiera och beskriv Play street - markera med färg och/eller markbeläggning när ytan för lek upphör och övergår till att gata. Övergången behöver kommuniceras tydligt så att både barn ska kunna uppfatta att zonen är slut och så att bilförare ska vara uppmärksamma över lekande barn.
- Planera för en medveten utformning av Regulatorvägen för att säkerställa att hastigheten hålls nere, speciellt under skoltid och när barn och unga behöver korsa vägen.
- Placera hållplatser för spårtrafik för att uppnå goda möjligheter för barn och unga att lätt ta sig till och från målpunkter.
- Säkerställ hållplatsernas utformning och placering så att de blir trygga och klimatskyddade.
- Tänk på vid utformning av platser för barn är att de känner sig tryggast vid entréer och uteplatser, i sin närmiljö där det är mycket liv och rörelse.
- Planera för temporära lösningar och mötesplatser för barn och unga under byggskedet.
- Planera så att publika och öppna verksamheters fönster är mot gaturummet för en ökad upplevelse av trygghet.
- Säkerställ säkra och trygga gång- och cykelvägar mellan Flemingsbergsdalen och Flemingsbergsparken.
- Tydliggör skillnader mellan olika sektioner i trafiken, tillskapa god överblickbarhet och orienterbarhet.
- Under genomförandetiden krävs det överväganden och planering kring transporter och trafikflöden genom området.
- Säkerställ att det finns en variation av målpunkter i området, även oprogrammerade mellanrum för ungdomar.
- Planera för upplevelse och orienterbarhet i särskilt fokus på barnögonhöjd.

- Planera för god orienterbarhet i barnögonhöjd för att kunna hitta hem, exempelvis att kvarter och byggnader har olika uttryck och en varierande karaktär.
- Planera för mänsklig skala, tänk på utformningen med god belysning, träd och möbler kan den storskaliga bebyggelsen brytas ner.
- Säkerställ att offentliga miljöer innehåller en variation av uttryck.
- Säkerställ att den så kallade "Kotunnel"-passagen upplevs som trygg, då det finns målpunkter på vardera sida så unga och barn kan passera tryggt.

8.2 VARDAGSLIV OCH GRÖNSKA

- Planera för målpunkter som mindre parker och lekmöjlighet samt vila. Viktigt att det finns målpunkter som är mindre och ger möjlighet att leka och vila i hela området.
- Genomför GIS-analys för att säkerställa minst 300 meter till närmsta lekplats.
- Skapa rumslighet i parkerna med aktiviteter för olika åldersgrupper och olika årstider exempelvis pulkabacke under vintern och bidra till topografiskillnader i leken under sommaren.
- Variation på mötesplatser som plaskdamm till varma sommandagar och vinteraktiviteter.
- Sträva efter att naturliga miljöer och grönska ska bevaras i området, så att det kan skapas en variation av naturliga och programmerade grönområden utspridda över hela området.
- Säkerställ tillgång till friyta och grönområden för skol- och förskolegårdar.
- Inkludera barn och pedagoger vid utformning av skolgårdar och förskolegårdar.
- Planera för tillräckligt stor skol- och förskolegård. Sträva efter 40kvm friyta per barn i förskolorna och 30 m² per barn i grundskolan samt en totalyta på minst 3000 kvm, om detta inte är möjligt sträva efter 20 kvm friyta per förskolebarn och 15 kvm friyta per grundskolebarn samt en totalyta på minst 2000 kvm.
- Säkerställ bra dagsljus och möjligheter för skugga, både på gårdar och i parker.
- Bevara större träd, vegetation och andra skuggbildande element som redan finns i området och skapar skuggytor.
- Placera inte förskolor på innergårdarna, sträva efter en placering mot natur och inte mot trafikerade gator. Placering på stängda gårdar bör undvikas.
- Säkerställ att placering av förskolor och skolor är intill naturområde.
- Förskolegårdar och skolgårdar bör ha utomhusytor där det finns möjlighet att vara och leka i både sol och skugga.

- Planera för en varierad terräng och möjlighet till både ordnad lek och genom programmerade ytor och mer spontanlek vid grönyta.
- Planera för möjlighet till inläring i offentliga miljöer.
- Beakta belysning och trygghetsaspekter till och från Sporttorget då barn och unga förväntas vara målgruppen för målpunkten.
- Genom att placera skolor och förskolor i friliggande byggnader intill grönområde och natur eller till exempel sänka våningstalet så att ljusförhållandena förbättras.
- Studera mikroklimatet genom att ta fram Bullerstudie samt vindstudie
- Säkerställ goda dagsljus (inom- och utomhus) förhållanden för barn och unga, tänk på placering och utformning.
- Säkerställ direkt solljus (samt möjlighet till skugga) under årets alla månader på förskolegårdar.
- Säkerställ goda kopplingar till omkringliggande naturområden.
- Säkerställ god koppling till våtmarkerna i norra delen av Flemingsbergsdalen och minimera påverkan i form av skydd mot buller och sociodukt/ekodukt för att minska barriäreffekter av Tvärförbindelsen.

8.3 EN INKLUDERANDE STADSDEL

- Vid utformning av målpunkter se hela Flemingsberg och inte bara programområdet för att minska barriärer till området.
- Se till att komplettera med nya målpunkter av annan typ, inte konkurrera ut målpunkter.
- Säkerställ att Regulatorvägen inte utgör en barriär mellan de två delarna av utvecklingsområdet utan att dessa knyts ihop på ett tydligt och säkert sätt.
- Tillskapa annan programmering för andra årstider inom programområdet för att attrahera andra grupper som kan bidra till att minska sociala barriärer.
- Inkludera boenden från de olika stadsdelarna vid utformningen av parken och utveckling av området.
- Planera trygga och tillgängliga gång- och cykelkopplingar för att göra det enkelt för barn och unga att röra sig inom Flemingsberg.
- Säkerställ att SBD, speciellt Regulatorvägen och identifierade huvudstråk är tryggt och inbjudande under dygnets alla timmar, inte bara under kontorstid.
- Sträva efter ett område som innehåller en blandning av bostäder, service, kontor och mötesplatser. Att inkludera platser för kultur, sport, bibliotek och fritidsaktiviteter stimulerar till föreningsliv och aktivitet för barn och unga.
- Placera kulturhus närmare överdäckning för att det ska vara tillgängligt för hela Flemingsberg.

- Säkerställ upplysta GC-vägar till och från ungdomsgården samt ge en överblickhet över området och tydlig fysikstruktur
- Sträva efter samlokalisering av olika verksamheter som har varierande öppet tider för ökat liv och rörelse under dygnet.
- Säkerställ att området närmast pendeltågsstationen innefattar andra typer av verksamheter utöver kontor, för att skapa liv efter kontorstider, och motverka att det blir ett otryggt hängområde för unga.
- Tänk på placeringen av sporthallen eller alternativa kollektivtrafiklösningar om spårvagn inte genomförs, då den kan bli otillgänglig för övriga invånare som kan tänkas bruka hallen.
- Skapa förutsättningar för eventbyggnaden ska kunna samnyttjas och användas till kultur, sport och nöjeshus med en park och/eller lekpark taket, det kan motverka att platsen blir ödslig när den inte används samt blir tillgänglig för hela Flemingsberg.
- Prioritera skolgårdarnas utrymme för att motverka intressekonflikter som kan uppstå för skolbarn inte har tillräckligt med skolgård.
- Säkerställ barnens tillgång till grönyta, vilket bidrar till hälsa och välmående hos barnen.
- Genom att placera förskola och skola mellan områden möjliggör det kopplingar mellan det närliggande stadsdelar och Flemingsbergsdalen som exempelvis Högstadieskolan och F9 skolan mot Visättra, det skapar mötesplats och integration av närliggande stadsdelar kring Flemingsbergsdalen.
- Öppna upp programområdet utåt och inte bilda en vägg för förbipasserande och boende i Visättra det skapar ej trygga och tillgängliga stråk.
- Bryt ner skalan på området på olika sätt så att barn ska känna sig välkomna och trygga i området.
- Minska barriäreffekterna av Tvärförbindelsen genom att tillskapa en sociodukt eller ekodukt.

9 REFERENSER

Barnombudsmannen (n.d.) *Barnombudsmannen*, Tillgänglig:

[<https://www.barnombudsmannen.se/>]

BIG arkitekter (2019) *FBD, Flemingsberg south business district_18038. Workshop 11*. 23.05.2019.

Boverket (2011) *Bygg barnsäkert – i byggnader, på tomter och i utemiljön*.

Tillgänglig:

[<http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2011/barnsakerhet-i-byggnader.pdf>]

Boverket (2010) *Plats för trygghet – Inspiration för stadsutveckling*.

Tillgänglig:

[https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2010/plats_for_trygghet.pdf]

Boverket (2015) *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*.

Tillgänglig:

[<https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2015/gor-plats-for-barn-och-unga.pdf>]

Boverket (2018). *Friyta för lek och utevistelse för förskolor och skolor*.

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/krav-pa-byggnadsverk-tomter-mm/krav-pa-tomter/friyta-for-lek-och-utevistelse-for-forskolor-och-skolor/> Hämtad 2019-05-08.

Boverket (2018b). *Friytorna i praktiken - en kommunstudie*.

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/fordjupad-uppfoljning-friytor/friytorna-i-praktiken/> Hämtad 2019-05-08.

Boverket (2019). *Skolans nya plats i staden*.

Tillgänglig: [<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/fordjupad-uppfoljning-friytor/skolans-nya-plats-i-staden/>]
Hämtad 2019-05-08.

Boverket (2019) *Dagsljus*

Tillgänglig: [<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/boverkets-byggregler/ljus-i-byggnader/dagsljus/>]

Hämtad 2019-09-16

De Laval, S. (2014) *Skolans och förskolans utemiljöer – Kunskap och inspiration till stöd vid planering av barns utemiljö*. © Skolhusgruppen och respektive författare. Stockholm

Freeman, C. & Tranter, P. (2011) *A Review of "Children & Their Urban Environment: Changing Worlds"*. Noreen C. McDonald. Oxford, UK
EarthScan

Göteborgs stad (2017) [BKA] *Barnkonsekvensanalys. Barn och unga i fokus 1.2 2016*. Göteborgs Stad januari 2017

Huddinge (n.d. a) *Rutiner för barn- och ungdomsperspektivet i den fysiska planeringen*. Huddinge kommun.

Huddinge (n.d. b) Metodhandbok för barnkonsekvensanalyser. Huddinge kommun.

Huddinge kommun (2013) *Lekplatsprogram*. Gatu- och trafikavdelningen Huddinge Kommun. Miljö- och Samhällsbyggnadsförvaltningen i Huddinge.

Huddinge kommun (2015) *Flemingsberg - Kartläggning av friytor, hur de används idag och hur kvalitéer kan utvecklas eller bevaras*. Natur- och byggnadsförvaltningen, Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Huddinge kommun (2016a) *MEDBORGARDIALOG INFÖR UPPRUSTNINGEN AV GULA GÅNGEN OCH FLEMINGSBERGSPARKEN*

Huddinge kommun (2016b) *SAMMANSTÄLLNING FRÅN BARNDIALOG. SAMHÄLLSBYGGNADSAVDELNINGEN, HUDDINGE KOMMUN, MAJ 2016*

Huddinge kommun (2017) ÅTERKOPPLANDE DIALOG INFÖR UPPRUSTNINGEN AV FLEMINGSBERGSPARKEN

Huddinge kommun (2017) *Checklista för barnkonsekvensanalyser*. Huddinge kommun, Kommunstyrelsens förvaltning.

Huddinge kommun (2018) Flemingsbergsdalen. Hämtad: 2019-04-05
Tillgänglig: [<https://www.huddinge.se/stadsplanering-och-trafik/planer-projekt-och-arbeten/oversiktsplan-och-utvecklingsomraden/utvecklingsomrade---flemingsberg/flemingsbergsdalen/>]

Huddinge kommuns kartverktyg (2019) Huddinge kommuns digitala kartverktyg, Tillgänglig: [<https://karta.huddinge.se/>] Hämtad: 2019-09-17

Länsstyrelsen Blekinge län (2007) Barn och ungdomar i samhällsplanering. Länsstyrelsen i Blekinge län, 2007. ISSN: 1651-8527. Utgåva nr: 2007/3
Tillgänglig: [<https://docplayer.se/6176979-Barn-och-ungdomar-i-samhallsplanering.html>]

Tengbom (2016) *FLEMINGSBERGS CENTRALA STADSKÄRNA SAMMANSTÄLLNING* Dialogdag i Flemingsberg.

Tengbom (2017a) *FLEMINGSBERGS CENTRALA STADSKÄRNA. DIALOG* Slutrapport 2017-02-13.

Tengbom (2017b) *FLEMINGSBERGS STADSCENTRUM – SAMMANSTÄLLNING Dialog under "En dag för Flemingsberg" i september 2017.*

Trafikverket.se (2018) *Om väg 259, Tvärförbindelse Södertörn*. Hämtad: 2019-10-10
Tillgänglig: [<https://www.trafikverket.se/nara-dig/Stockholm/vi-bygger-och-forbatttrar/Tvarforbindelse-Sodertorn/omvag259/>]

Stockholms läns landsting, Huddinge kommun och Botkyrka kommun (2018) *FLEMINGSBERG 2050 Där kunskap och kreativitet möts i södra Stockholm*. Utvecklingsprogram för den regionala stads kärnan Flemingsberg, 2018

Stockholms stad, Stadsbyggnadskontoret och Gatu- och fastighetskontoret (2002) *Sociotopkarta för parker och andra friytor i Stockholms innerstad – om metoden, dialogen och resultatet*.

Sweden Green Building Council (SGBC)

Unicef (n.d) *Barnkonventionen är vårt uppdrag*. Unicef – för alla barn.
Tillgänglig: [<https://unicef.se/barnkonventionen>]

10 APPENDIX

10.1.1 Intervjufrågor

- Hur rör sig barn och unga i området?
 - o Målpunkter
 - o Stråk
 - o Skillnad mellan de som bor i området och besöker området, var man är och går?
 - o Var är förskolebarnen på eftermiddagar och helger?
 - o Var är skolbarnen på eftermiddagar och helger?
 - o Var är ungdomarna på eftermiddagar och helger?

- Märker man av årstiderna kring vad man gör och var man är?
- Trygga och otrygga platser?
- Tråkiga platser?
 - o Hur ska dessa utvecklas?
- Vad är det för typer av målpunkter som saknas?
- Finns ungdomsgårdar, i så fall var?
- Finns det några skillnader mellan ålder och kön kring hur ungdomarna nyttjar de offentliga rummen?
- Finns gång- och cykelbanor där barnen rör sig?
- Finns farliga passager, barriärer av vägar i eller till området?

Frågor kopplat till illustrationsplanen:

- Var bör vi placera skolor och förskolor?
- Är det någon viktig målpunkt som försvunnit/bör läggas till i illustrationsplanen?
- Ser du några utmaningar med strukturen ur ett barnperspektiv?
- Vilka behov ser du i den fysiska planeringen för förskolebarn idag? Vad saknas idag?
- Hur man kan utveckla och förbättra strukturen ur ett barnperspektiv?
- Hur kan man skapa goda förskolegårdar i området?
- Har du exempel på en förskolegård som fungerar bra/mindre bra?
- Föreslagna målpunkter, hur kan barn och unga inkluderas vidare?
- Tas barns platser i anspråk? Finns alternativa platser som kan utvecklas och förbättras?

VI ÄR WSP

WSP är ett av världens ledande analys- och teknikkonsultföretag. Vi verkar på våra lokala marknader med stöd av global expertis. Som tekniska experter och strategiska rådgivare har vi tillgång till ingenjörer, tekniker, naturvetare, planerare, utredare och miljöspecialister liksom professionella projektörer, konstruktörer och projektledare. Vi erbjuder hållbara lösningar inom Hus & Industri, Transport & Infrastruktur och Miljö & Energi. Med drygt 39 000 medarbetare på 500 kontor i 40 länder medverkar vi till en hållbar samhällsutveckling. I Sverige har vi omkring 4 000 medarbetare. wsp.com

WSP Sverige AB

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7

T: +46 10 7225000
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

